Art, Culture & Media Quarterly

2026/ Vol. 1/ No. 2/ PP 125-151

https://doi.org/10.22034/acmj.2026.601385.1023

Research Paper

Constructing Political Reality through Narrative Framing: A Content Analysis of Selected Instagram and X Accounts during the Events of December 2025 – January 2026

Majid Ghasemi

PhD Candidate in Political Sociology, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran, (Corresponding Author): ghafmim08@gmail.com

Mohammad Niyazi

Assistant Professor at the Research Institute for Islamic Culture and Art, Tehran, Iran: mohammadniyazi@gmail.com

Received: 2026/09/08

Accepted: 2026/10/12

Abstract

This study examines the construction of political reality through narrative framing in selected Instagram and X accounts concerning the events of Dey 1404 (December 2025–January 2026). Drawing on Snow and Benford's framing theory and Jasper's sociology of emotions, it employs directed qualitative content analysis. Ten accounts associated with a specific political current were purposively selected to examine its interpretive patterns while preserving diversity among political actors, media figures, artists, influencers, and a professional media outlet, rather than representing different opposition currents. The findings identify fifteen predefined codes organized into five frames: Collapse, Exceptional Moment, Changing Perceptions of Risk and Power, Framing of Violence, and Future. Together, these frames construct a particular interpretation of the political situation by emphasizing imminent collapse, the certainty of victory, the urgency of action, the perceived weakness of the opposing side, the possibility of success, normative representations of violence, and a desirable future. The study concludes that these interconnected frames form an interpretive package defining the political situation, temporality, risk and power, violence, and the political future. Since no independent audience data were collected, the findings concern the interpretive patterns within the messages rather than demonstrated effects on audience perceptions or behavior.

Keywords: Narrative Framing, Social Construction of Political Reality, Directed Qualitative Content Analysis, Framing of Violence, Dey 1404 Events (January 2026).

ISSN: 3134-0903

Extended Abstract

Introduction

This study examines how political reality surrounding the events of January 2026 (Dey 1404 in the Iranian calendar) is constructed through narrative framing in content published by selected Instagram and X accounts. Rather than measuring the effects of these messages on audiences, the study focuses on the interpretive patterns embedded in the content itself. Drawing on Snow and Benford's framing theory and Jasper's sociology of emotions, the research employs directed qualitative content analysis. Ten accounts belonging to or closely associated with a specific political current active in producing and circulating narratives of these events were purposively selected. The sampling strategy sought to preserve diversity within this political current by including political actors, media figures, artists and cultural figures, influencers, and a professional media outlet. The sample was not intended to represent different strands of the opposition or the full range of competing political narratives.

Theoretical Framework

This research is situated at the intersection of social movement theory and political communication. Its conceptual framework draws primarily on Snow and Benford's framing theory, particularly the distinction between diagnostic framing (identifying problems and attributing responsibility), prognostic framing (proposing solutions and courses of action), and motivational framing (providing rationales for collective action). The study also draws on James Jasper's sociology of emotions, which emphasizes the interrelationship between emotions, cognition, moral evaluations, and political action. From this perspective, representations of risk, anticipated costs, political opportunities, and the moral legitimacy of particular actions can be examined as emotionally and cognitively significant elements of political narratives. Integrating these theoretical perspectives enables the study to analyze how the selected messages frame political circumstances, construct the urgency and perceived feasibility of collective action, and assign normative meanings to violence. The analysis is limited to these interpretive constructions within the messages and does not establish whether they actually altered audience perceptions, emotions, or willingness to participate.

Method

The study employs directed qualitative content analysis. The empirical corpus consists of textual posts, image captions, textual or spoken content associated with videos, and posts published on X by ten purposively selected accounts between December 29, 2025, and January 10, 2026 (Dey 8-20, 1404). The accounts were selected on the basis of their discursive proximity to the political current under study, their observable activity in producing or circulating relevant content during the research period, and the diversity of their political, media, social, and cultural roles. Accordingly, the sample includes political actors, media figures, artists and cultural figures, influencers, and a professional media outlet. The sampling strategy was designed to examine interpretive patterns within this particular political current rather than to achieve representativeness across competing political positions. The analytical process was organized around fifteen predefined codes grouped into five main frames. The study examines the meanings and interpretive patterns conveyed by the selected content, without measuring audience reception or behavioral effects.

Findings

The findings are organized around fifteen predefined codes grouped into five main frames: the Collapse Frame, the Exceptional Moment Frame, Changing Perceptions of Risk and Power, Framing of Violence, and the Future Frame. Within the selected corpus, these frames offer a particular interpretation of the political situation by emphasizing imminent collapse and the certainty of victory, the urgency and necessity of collective action, the perceived weakness of the opposing side and the possibility of success, normative representations of violence, and images of a desirable political future. Together, these frames construct interpretive relationships between the definition of the political situation, the perceived timing and feasibility of action, representations of risk and power, the justification or evaluation of violence, and expectations regarding the future. These findings describe the semantic structures and interpretive patterns present in the analyzed messages rather than demonstrating actual changes in audience perceptions or behavior.

Conclusion

The study concludes that the interconnection of these five frames forms a relatively coherent interpretive package within the selected corpus, through which the political situation, political temporality, the balance of risk and power, violence, and the imagined political future are defined and interpreted. Rather than operating as isolated representations, these frames are interconnected in ways that link interpretations of the present situation to the urgency of action, assessments of political possibilities, normative evaluations of violence, and expectations of a desirable future. The findings demonstrate how a particular political reality is constructed at the level of narrative and meaning within the analyzed content. However, because the study does not include independent audience data, no conclusions can be drawn regarding the actual influence of these frames on audience perceptions, emotions, or political behavior.

فصلنامهٔ علمی هنر، فرهنگ و رسانه
سال اول، شمارهٔ دوم، پاییز۱۴۰۵، صص ۱۵۱-۱۲۵
https://doi.org/10.22034/acmj.2026.601385.1023

مقالهٔ پژوهشی

برساخت واقعیت سیاسی از خلال قاب‌بندی روایی:
تحلیل محتوای حساب‌های منتخب اینستاگرام و ایکس در وقایع دی‌ماه۱۴۰۴

مجید قاسمی
دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی سیاسی دانشگاه علامه طباطبایی(ره)، تهران، ایران (نویسندهٔ مسئول): ghafmim08@gmail.com
محمد نیازی
استادیار پژوهشکدهٔ فرهنگ و هنر اسلامی، تهران، ایران: mohammadniyazi@gmail.com

تاریخ دریافت:
۱۴۰۵/۰۶/۱۷
تاریخ پذیرش:
۱۴۰۵/۰۷/۲۰

چکیده

این پژوهش چگونگی برساخت واقعیت سیاسی از خلال قاب‌بندی روایی در محتوای حساب‌های منتخب اینستاگرام و ایکس دربارهٔ وقایع دی‌ماه۱۴۰۴ را بررسی می‌کند. چهارچوب نظری پژوهش بر نظریهٔ قاب‌بندی اسنو و بنفورد و جامعه‌شناسی عواطف جاسپر استوار است و روش پژوهش، تحلیل محتوای کیفی جهت‌دار است. نمونه به‌صورت هدفمند از ده حساب متعلق یا نزدیک به یک جریان سیاسی مشخص و فعال در تولید و گردش روایت‌های این وقایع انتخاب شده است. منطق انتخاب، نه نمایندگی طیف‌های مختلف اپوزیسیون، بلکه مطالعهٔ الگوهای تفسیری این جریان با حفظ تنوع درون‌جریانی میان کنشگران سیاسی، چهره‌های رسانه‌ای، هنرمندان و چهره‌های فرهنگی، اینفلوئنسرها و رسانهٔ حرفه‌ای بوده است. یافته‌ها براساس پانزده کد ازپیش‌تعریف‌شده در پنج قاب اصلی سازمان یافت: «قاب فروپاشی»، «قاب لحظهٔ استثنایی»، «تغییر ادراک خطر و قدرت»، «قاب‌بندی خشونت» و «قاب آینده». در پیکرهٔ مورد مطالعه، این قاب‌ها ازطریق برجسته‌سازی فروپاشی و قطعیت پیروزی، فوریت و ضرورت کنش، ضعف طرف مقابل و امکان موفقیت، صورت‌بندی هنجاری خشونت و تصویرسازی از آیندهٔ مطلوب، تعریفی خاص از وضعیت سیاسی عرضه می‌کنند. ازآنجاکه پژوهش دادهٔ مستقلی از مخاطبان گردآوری نکرده است، یافته‌ها ناظر بر ساختار معنایی و الگوهای تفسیری موجود در پیام‌هاست، نه اثبات تغییر واقعی ادراک یا رفتار مخاطبان. نتیجهٔ پژوهش نشان می‌دهد که پیوند این پنج قاب، در پیکرهٔ منتخب، بسته‌ای تفسیری برای تعریف وضعیت، زمان، موازنهٔ خطر و قدرت، خشونت و آیندهٔ سیاسی شکل داده است.

واژگان کلیدی: قاب‌بندی روایی، برساخت واقعیت سیاسی، تحلیل محتوای کیفی جهت‌دار، قاب‌بندی خشونت، وقایع دی‌ماه۱۴۰۴.

ISSN: 3134-0903

مقدمه و بیان مسئله

پیدایش و گسترش فناوری‌های نوین ارتباطی، به‌ویژه پلتفرم‌های تعاملی و رسانه‌های اجتماعی، ماهیت و شتاب و الگوهای رفتاری کنش‌های اعتراضی معاصر را به‌شکلی بنیادین دگرگون ساخته است. در بستر این تحولات، شبکه‌های اجتماعی، نظیر اینستاگرام و ایکس (توییتر سابق)، صرفاً ابزارهایی خنثی برای انتقال اطلاعات و تصاویر میدانی نیستند، بلکه به‌منزلهٔ «میدان‌های برساخت معنا» عمل می‌کنند که در آن‌ها واقعیت اجتماعی و سیاسی ازطریق سازوکارهای رسانه‌ای بازتولید و برجسته‌سازی می‌شود (Entman, 1993: 52-54). برخلاف رسانه‌های سنتی با ساختارهای متمرکز دروازه‌بانی، شبکه‌های اجتماعی امکان تولید و بازنشر و برجسته‌سازی سریع روایت‌های گوناگون را فراهم کرده‌اند. از این منظر، مسئلهٔ پژوهش حاضر نه اثبات تغییر ادراک مخاطبان، بلکه مطالعهٔ چگونگی برساخت واقعیت از خلال قاب‌بندی روایی است؛ یعنی شناسایی الگوهای تفسیری‌ای که حساب‌های منتخب ازطریق آن‌ها وضعیت سیاسی، زمان، موازنهٔ قدرت و خطر، خشونت و آینده را تعریف و بازنمایی کرده‌اند. در این چهارچوب، مسئلهٔ اصلی آن است که چگونه مجموعه‌ای از تولیدکنندگان محتوا با انتخاب و برجسته‌سازی و پیونددادن عناصر معینِ رخداد، تعریفی منسجم از «وضعیت» عرضه می‌کنند. این تعریف می‌تواند شامل تشخیص بحران و عامل مسئول، ترسیم امکان‌ها و راه‌های کنش، تولید فوریت، بازنمایی نسبت قدرت و خطر، صورت‌بندی هنجاری خشونت و تصویرسازی از آینده باشد. بنابراین مفهوم قاب‌بندی در این مقاله ناظر به سازمان‌دهی معنای رخداد در سطح پیام است، نه اثبات اثر روان‌شناختی یا رفتاری آن بر مخاطب.

مسئلهٔ محوری در این میان، چگونگی بازنمایی «تعریف موقعیت» و ادراک خطر در پیام‌های رسانه‌ای است. هنگامی که محتوا وضعیت سیاسی را در آستانهٔ فروپاشی و طرف مقابل را ناتوان و پیروزی را نزدیک و کم‌هزینه بازنمایی می‌کند، می‌توان از ظرفیت آن برای عرضهٔ تعریفی خاص از موقعیت سخن گفت؛ اما احراز پذیرش این تعریف یا تغییر واقعی ادراک مخاطب، مستلزم داده‌های مستقل دربارهٔ مخاطبان است. ازاین‌رو، تحلیل حاضر میان «عرضهٔ قاب» و «اثر قاب» تمایز می‌گذارد و صرفاً سطح نخست را موضوع تحلیل قرار می‌دهد. در این میان، درک چگونگی شکل‌گیری این قاب‌های شناختی بدون توجه به تمایزهای ساختاری و معماری پلتفرم‌ها ناممکن است. اینستاگرام به‌دلیل منطق بصری و زیبایی‌شناختی و ماهیت تصویرمحور خود، بستری مساعد برای برانگیختگی‌های حسی شدید، تهییج عاطفی سریع و اسطوره‌سازی از چهره‌ها و صحنه‌های درگیری فراهم می‌آورد. در مقابل، شبکهٔ اجتماعی ایکس بر پایهٔ تعاملات متنی کوتاه و ریتم سریع انتقال خبر و ایجاد اتاق‌های پژواک، به‌شدت قطبی‌شده عمل می‌کند که در آن، گزاره‌های هنجاری و برچسب‌زنی‌ها و خط‌کشی‌های قاطع میان خودی و دیگری بازتولید می‌شود. این تفاوت در بسترگاه ارتباطی سبب می‌گردد که هر پلتفرم، ازطریق شیوه‌ها و ابزارهای بیانی متمایز، روند مشروعیت‌بخشی به رفتارهای تهاجمی و تقلیل خطر را پیگیری کند. اهمیت این مسئله، هنگامی به‌درستی درک می‌شود که آن را در برابر ابعاد عینی و خشونت‌بار وقایع دی‌ماه ۱۴۰۴ قرار دهیم؛ رویدادهایی که در آن‌ها، شهروندان عادی و نیروهای امنیتی به‌شکلی بی‌سابقه در معرض خشونت و خطر قرار گرفتند. گزارش علی‌اصغر جهانگیر، سخن‌گوی وقت قوهٔ قضائیه، حاکی از آن است که در این ایام، حمله‌های گسترده‌ای به اموال عمومی و خصوصی صورت گرفت؛ به‌طوری که ۳۱۴ مکان دولتی تخریب و ۱۵۵ مکان به آتش کشیده شد. همچنین ۷۴۹ خودروی پلیس تخریب و به ۳۵۰ مسجد خسارت وارد شد. این حجم از تخریب، که با حمله به ۳۹۹ بانک، ۴۱۹ شعبه فروشگاه زنجیره‌ای و ۷۰۴ ملک شخصی همراه بود، نشان از سطح بالای خسارت و گستردگی هدفمند آن دارد (جوان آنلاین، ۱۴۰۴).

دربارهٔ ابعاد انسانی وقایع دی‌ماه۱۴۰۴، منابع رسمی جمهوری اسلامی ایران آمارهایی منتشر کرده‌اند؛ ازجمله، دفتر رئیس‌جمهور فهرستی از مشخصات ۲,۹۸۶ نفر از جان‌باختگان منتشر و شمار کل کشته‌شدگان را ۳,۱۱۷ نفر اعلام کرده است (خبرگزاری دانشجو، ۱۴۰۴). این ارقام در این مقاله به‌عنوان آمار اعلام‌شده ازسوی منبع رسمی نقل می‌شوند و در این پژوهش به‌دلیل فقدان دادهٔ مستقل و راستی‌آزمایی‌شدهٔ دیگر، به آن‌ها اتکا می‌شود. پژوهش حاضر دربارهٔ علل کلان، طراحی امنیتی یا نقش بازیگران خارجی در شکل‌گیری وقایع داوری نمی‌کند؛ تمرکز آن به تحلیل سازوکارهای معنایی و قاب‌های عرضه‌شده در محتوای حساب‌های منتخب در اینستاگرام و ایکس محدود است. براین‌اساس، پژوهش حاضر در پی شناسایی سازوکارهای برساخت معنا و الگوهای تفسیری نهفته در متون و تصاویر و ویدئوهای پیکرهٔ منتخب است. تحلیل محتوای کیفی امکان می‌دهد شیوه‌های گزینش و برجسته‌سازی عناصر رخداد، پیوند میان گزاره‌ها و استعاره‌ها و تصویرها و نحوهٔ صورت‌بندی فروپاشی، فوریت، خطر، قدرت، خشونت و آینده بررسی شود. در این سطح، موضوع تحلیل «عرضه و سازمان‌دهی قاب» است. ازاین‌رو، هرجا از ظرفیت جهت‌دهی تفسیری پیام سخن گفته می‌شود، مقصود، ویژگی معنایی و اقناعی محتواست، نه تغییر اثبات‌شده در شناخت یا رفتار مخاطبان. بر همین اساس، سؤال اصلی پژوهش این است: حساب‌های منتخب در اینستاگرام و ایکس، واقعیت سیاسی دربارهٔ وقایع دی‌ماه۱۴۰۴ را از خلال چه الگوهای تفسیری و سازوکارهای قاب‌بندی روایی برساخت کرده‌اند؟ در این راستا، سؤال‌های فرعی عبارت است از:

۱. وضعیت سیاسی و زمان و امکان تغییر در پیام‌های بررسی‌شده چگونه تعریف و بازنمایی می‌شوند؟
۲. خطر، هزینه، موازنهٔ قدرت و امکان موفقیت کنش چگونه صورت‌بندی می‌شوند؟
۳. مفاهیم خشونت، دفاع، مقاومت و آیندهٔ سیاسی، ازطریق چه سازوکارهای معنایی و روایی بازنمایی می‌شوند؟

پیشینهٔ پژوهش

نوشتگان تجربی و نظری دربارهٔ اعتراضات اجتماعی و تحولات رسانه‌ای در سال‌های اخیر بر ابعاد چندگانه‌ای نظیر راهبردهای گفتمانی رسانه‌ها، پویایی‌های عاطفی در شبکه‌های اجتماعی، صورت‌بندی‌های امنیتی و جنگ شناختی و نیز دگرگونی در رویکردهای نظری جنبش‌های اجتماعی متمرکز بوده است. پژوهش‌های پیشین در این حوزه را می‌توان در پنج محور موضوعی دسته‌بندی و مرور کرد. بخش مهمی از مطالعات به تحلیل راهبردهای زبانی و ساختارهای ایدئولوژیک رسانه‌های بین‌المللی و جریان‌های سیاسی اختصاص یافته است.

سردارنیا و همکارانش (۱۴۰۴) با کاربست تحلیل گفتمان انتقادی تئون ون‌دایک و مدل مربع ایدئولوژیک، جهت‌گیری شبکهٔ ایران‌اینترنشنال را در ناآرامی‌های پاییز۱۴۰۱ واکاوی کردند. یافته‌های این پژوهش نشان داد که این رسانه ازطریق سازوکارهای برجسته‌سازی و تعمیم و القای ناامیدی، به قطبی‌سازی دوگانهٔ «مردم / حاکمیت» دست زده و با برساخت معترضان در مقام «قربانیان قهرمان» و نظام در جایگاه «دیکتاتوری سرکوبگر»، تضعیف مشروعیت سیاسی و ضرورت مداخلهٔ خارجی را ترویج کرده است.

در سطحی دیگر، بیدالله‌خانی و فرخاری (۱۴۰۱) با بهره‌گیری از روش ترکیبی تحلیل شبکه و تحلیل محتوا در شبکهٔ اجتماعی توییتر (ایکس)، ساختار معنایی مطالبات زنان در گفتمان اپوزیسیون را بررسی کردند. نتایج نشان داد این جریان‌ها با مفصل‌بندی مطالبات زنان در بستر تضاد سنت و مدرنیته و با اعمال غیریت‌سازی‌های دوگانه، هویت گفتمانی خود را بازتولید کرده‌اند؛ امری که ضرورت توجه سیاست‌گذاران به دال‌های هویتی زنان پیش‌از تبدیل‌شدن به بحران‌های ساختاری را برجسته می‌سازد.

علاوه‌بر این، امینی و امیدی (۱۴۰۲) تطور تاریخی شعارهای اعتراضی در سه دهۀ اخیر را در چهارچوب سه گفتمان اصلاحات و عدالت و اعتدال بررسی کردند. یافته‌های آنان حاکی از آن است که مطالبات اعتراضی، از دال‌های توسعۀ سیاسی در دهۀ هفتاد و عدالت توزیعی در دهۀ هشتاد، به‌سمت ترکیبی پیچیده از بحران‌های انباشته‌شدۀ ساختاری و ارزشی در دهۀ نود تغییر جهت داده است.

تحلیل واکنش‌های رفتاری و هیجانی کاربران در بستر داده‌های کلان دیجیتال، از دیگر رویکردهای نوین پژوهشی است. امینی و دادگسترنیا (۱۴۰۲) با رویکرد علوم اجتماعی محاسباتی و الگوریتم‌های یادگیری ماشین بیش از دویست‌میلیون توییت فارسی در پاییز۱۴۰۱، نوسانات عاطفی کاربران را تحلیل کردند. نتایج گویای آن بود که شوک‌های اخلاقی نخستین موجب جهش مقطعی عواطف متقابل (نظیر شور و امیدواری) شد، اما این احساسات پایداری کمی داشت. همچنین بازنشر مواضع چهره‌های رادیکال سیاسی به بازتولید عواطف منفی مشترک (خشم و نفرت) دامن زد، درحالی‌که کنشگران مدنی احساسات مثبت جمعی را تقویت کردند.

در همین راستا، حدادی (۱۴۰۴) با استفاده از مدل‌های پردازش زبان طبیعی و یادگیری عمیق در شبکه‌های تلگرام و اینستاگرام و ایکس، روند تغییرات سرمایۀ اجتماعی حاکمیت را طی ناآرامی‌های ۱۴۰۱ سنجید. نتایج نشان‌دهندۀ افت ۱۱/۴۶درصدی در شاخص‌های احساسات مثبت به ارکان حکمرانی بود. این پژوهش آشکار کرد که ناکارآمدی ساختاری در مدیریت بحران و فرسایش تاب‌آوری روانی جامعه و فعال‌شدن شکاف‌های نسلی و جنسیتی، مهم‌ترین چالش‌های اعتماد عمومی بوده‌اند و برقراری نهادهای واسط برای بازتولید سرمایۀ اجتماعی ضروری است. ابعاد امنیتی و منازعات راهبردی در اعتراضات اخیر نیز موضوع توجه پژوهشگران بوده است.

رضایی (۱۴۰۲) در مطالعه‌ای مبتنی بر تحلیل مضمون و مصاحبه با خبرگان امنیت اجتماعی، ناآرامی‌های ۱۴۰۱ را ذیل نظریۀ «جنگ ترکیبی» تبیین کرد. یافته‌ها نشان داد این رویدادها نبردی چندسطحی (راهبردی، عملیاتی و تاکتیکی) با ۲۲ مضمون سازمان‌دهنده بوده است که با پیوندزدن پیشران‌های فرهنگی و اجتماعی به نارضایتمندی‌های اقتصادی، در نهایت، به فاز امنیتی و اقدام علیه ثبات سیاسی کشیده شد.

از منظر شناختی، امینی و همکارانش (۱۴۰۴) به تبیین چالش‌های آینده ناشی از جنگ شناختی و راهکارهای دفاعی پرداختند. به‌زعم آنان، هم‌گرایی هوش مصنوعی و کلان‌داده‌ها و شبکه‌های اجتماعی موجب شده است افکار عمومی به صحنۀ اصلی نبرد بدل شود. این پژوهش نفوذ پلتفرم‌های برخط و الگوریتم‌های پیام‌رسانی جهت‌دار و القای حس انسداد اجتماعی را چالش‌های بنیادین دانسته و تقویت تفکر انتقادی و سواد رسانه‌ای و بازتولید انسجام ملی‌مذهبی را به‌منزلۀ راهبردهای محوری پدافند شناختی پیشنهاد داده است.

تحلیل علل زمینه‌ای و فرایند انتقال کنش از فضای برخط به محیط عینی بخش دیگری از پیشینه را تشکیل می‌دهد. خوش‌بیان و همکارانش (۱۴۰۴) با روش نظریۀ داده‌بنیاد و مصاحبه با صاحب‌نظران علوم سیاسی، به مفهوم‌سازی ماهیت رویدادهای ۱۴۰۱ پرداختند. آنان با نفی اطلاق جنبش کلاسیک یا انقلاب به این رویدادها، آن‌ها را ذیل مقولۀ «شورش اجتماعیِ معطوف به خشم خیابانی» طبقه‌بندی کردند که در پی انباشت نارضایتمندی‌های ساختاری و تضعیف مرجعیت رسانه‌های رسمی و تعلیق سازوکارهای قانونی رخ داد و پیامدهایی نظیر رادیکالیسم و اقتدارزدایی در پی داشت.

در تبیین سازوکار اتصال این فضاها، اسکندری و همکارانش (۱۴۰۴) چهارچوبی نظری از تلفیق چهار رهیافت محرومیت نسبی، بسیج منابع، فرصت‌های سیاسی و قاب‌بندی تدوین کردند. این الگو نشان می‌دهد شبکه‌های اجتماعی ازطریق پنج سازوکار واسط شامل «ادراک محرومیت نسبی»، «آشکارسازی شکاف‌های ساختاری»، «فعال‌سازی قاب‌های عاطفی»، «تشدید نارضایتمندی سیاسی» و «تسهیل هماهنگی شبکه‌ای»، موانع کلاسیک کنش جمعی را کاهش می‌دهند و تعاملات مجازی را به اعتراضات خیابانی پیوند می‌زنند.

در سطح مبانی نظری و بین‌المللی، رویکرد به احساسات و هیجانات بازتعریف شده است. جاسپر (۲۰۱۱) در مطالعه‌ای مروری بر تحول دودهه‌ای نظریه‌های جنبش اجتماعی، عبور از مدل‌های صرفاً ساختارگرا و اصالت‌دادن به متغیرهای عاطفی را تشریح کرد. او با رد تلقی احساسات به‌منزلهٔ رفتارهای توده‌ای و غیرعقلانی، نشان داد که هیجانات آنی و عواطف اخلاقی عمیق، عناصر راهبردی و معرفت‌شناختی کنش جمعی هستند که بر فرایند جذب نیرو و بقا در برابر فشار و انتخاب تاکتیک‌ها اثر مستقیم دارند. امینی (۱۴۰۴) نیز در نقد این رویکرد، تکوین جنبش‌ها را حاصل تعامل فضاهای ساختاری و مفهومی و به‌ویژه فضای نمایشی و پرفورمنس دانست و بر اهمیت پیوندهای روان‌شناختی ناخودآگاه در تحلیل رفتار جمعی تأکید کرد.

استفاده از مفهوم قاب‌بندی در پژوهش‌های غیرفارسی‌زبان برای مطالعهٔ اعتراضات عمومی نیز مسبوق به سابقه است. پوتری (۲۰۲۴) در مطالعهٔ اعتراضات مدنی ۲۰۲۴ اندونزی، نقش محوری «قاب‌بندی رسانه‌ای» را در هم‌سوسازی ادراکات عمومی واکاوی کرده است. یافته‌های وی نشان می‌دهد که استفاده از نمادهای دیداری و هشتگ‌های فراگیر در پلتفرم‌های اینستاگرام و ایکس، در ترکیب با بهره‌گیری از فرصت‌های سیاسی موجود، عاملی تعیین‌کننده در وحدت‌بخشی به کنش‌های اعتراضی و بسیج منابع بوده است.

در همین راستا، گاهان و پکارک[1] (۲۰۱۳) با انتقاد از رویکردهای صرفاً ساختارگرا در تحلیل جنبش‌ها، قاب‌بندی را نوعی «قابلیت راهبردی» برای کنشگران جمعی معرفی می‌کنند. آن‌ها بر کاربست «قاب‌های مادر» (مانند بی‌عدالتی و حقوق) و اجرای دقیق وظایف سه‌گانهٔ قاب‌بندی (تشخیصی، تجویزی و انگیزشی) به‌عنوان راهکاری برای جذب نیرو و ائتلاف‌سازی و مقابله با ضدقاب‌های رقیب در شرایط خصومت‌آمیز تأکید می‌ورزند.

اومنی (۲۰۲۲) نیز در واکاوی جنبش اعتراضی علیه خشونت پلیس[2] در نیجریه، نشان می‌دهد که چگونه کنشگران با عبور از نظریه‌های کلاسیک محرومیت نسبی و با بهره‌گیری از قاب مادر «بی‌عدالتی»، توانستند هم‌بستگی گسترده‌ای فراتر از مرزهای قومی و اجتماعی ایجاد کنند. در این مطالعه، رسانه‌های اجتماعی به‌عنوان شتاب‌دهنده‌ای معرفی شده‌اند که با کاهش هزینه‌های هماهنگی، اجرای وظایف سه‌گانهٔ قاب‌بندی را تسهیل و زمینه را برای بسیج کنش جمعی علیه رفتارهای سرکوبگرانه فراهم ساختند.

مرور نوشتگان پیشین نشان می‌دهد پژوهش‌های متعددی ابعاد گفتمانی، عاطفی، امنیتی و رسانه‌ای اعتراضات را واکاوی کرده‌اند، اما تحلیل منسجم پیوند میان قاب‌بندی کنش جمعی و بازنمایی خطر و صورت‌بندی خشونت در محتوای شبکه‌های اجتماعی همچنان نیازمند مطالعه است. پژوهش حاضر این خلأ را در سطح «عرضهٔ قاب» دنبال می‌کند.

1. Gahan & Pekarek
2. #EndSARS

چهارچوب مفهومی

○ قاب‌بندی و ساخت معنای واقعیت اجتماعی

یکی از مسائل اساسی در جامعه‌شناسی کنش جمعی، تبیین چگونگی تبدیل شرایط اجتماعی و نارضایتمندی‌های موجود به کنش سیاسی است؛ زیرا جنبش‌های اجتماعی صرفاً حاملان منفعل معناها و ایده‌های ازپیش‌موجود نیستند که به‌طور خودکار از ترتیبات ساختاری یا رویدادهای غیرمنتظره نشئت بگیرند (Benford & Snow, 2000: 613). وجود نارضایتمندی یا بحران به‌خودی‌خود به مشارکت جمعی منجر نمی‌شود؛ بلکه کنشگران جنبش به‌عنوان عاملان دلالتگر[1] باید فعالانه در تولید و حفظ و مدیریت معنا برای ذی‌نفعان و مخالفان و ناظران مشارکت کنند. نظریهٔ قاب‌بندی بر همین فرایند فعالانهٔ «کار معنایی» تمرکز دارد (همان). در این رویکرد، قاب‌ها طرح‌واره‌های تفسیری[2] هستند که به افراد امکان می‌دهند رویدادها و رخدادهای درون فضای زندگی خود و جهان بزرگ‌تر را «مکان‌یابی، ادراک، شناسایی و برچسب‌گذاری» کنند. قاب‌های کنش جمعی با ساده‌سازی و فشرده‌سازی جنبه‌هایی از جهان بیرون، به معنادارشدن رویدادها کمک کرده و در نتیجه، تجربه را سازمان‌دهی و کنش را هدایت می‌کنند. از این منظر، واقعیت اجتماعی صرفاً مجموعه‌ای از وقایع عینیِ محض نیست؛ بلکه همواره از خلال فرایندهای تفسیری به‌عنوان پدیده‌ای فعال و فرایندی که مستلزم عاملیت و ستیزه‌جویی در سطح ساخت واقعیت[3] است، برای کنشگران معنا پیدا می‌کند. یک رخداد سیاسی واحد می‌تواند به‌دلیل ماهیت ستیزه‌جویانهٔ فرایند قاب‌بندی، تعاریف متعددی را از موقعیت ایجاد کند که قاب‌های موجود را به چالش بکشد. بنابراین قاب‌بندی نه صرفاً انتقال اطلاعات دربارهٔ یک رویداد، بلکه ارائهٔ یک پاسخ تفسیری گسترده‌تر یا تعریف جامع برای پاسخ به پرسش «چه چیزی در جریان است؟» یا «چه چیزی باید در جریان باشد؟» برای هم‌سوکردن طرح‌واره‌های شناختی افراد است (همان). بنفورد و اسنو با الهام از تقسیم‌بندی سه‌گانهٔ ویلسون، سه وظیفهٔ اصلی را برای قاب‌های کنش جمعی متمایز می‌کنند (همان: ۶۱۴ و ۶۱۵).

۱. قاب‌بندی تشخیصی:[4] به تعریف وضعیت یا شرایط مسئله‌ساز که نیازمند تغییر است و انتساب علیت و تقصیر و مشخص‌کردن مسئولیت به عوامل مقصر می‌پردازد؛ یعنی پاسخ به این پرسش که «مسئله چیست و چه کسی یا چه چیزی مسئول آن است؟»؛

۲. قاب‌بندی پیش‌بینی / تجویزی:[5] به ارائهٔ راه‌حلی پیشنهادی برای مشکل یا حداقل برنامه‌ای عملیاتی و راهبردهایی برای اجرای آن برنامه اختصاص دارد و مستقیماً به پرسش «چه باید کرد؟» می‌پردازد؛

۳. قاب‌بندی انگیزشی:[6] یک «فراخوان برای اقدام» یا منطق استدلالی برای درگیرشدن در کنش جمعی ازطریق ساخت واژگان مناسب انگیزه فراهم می‌آورد و به پرسش «چرا باید دست به عمل زد؟» پاسخ می‌دهد.

اهمیت این سه‌گانه در آن است که قاب‌بندی را از سطح توصیف واقعیت به سطح تولید ظرفیت کنش منتقل می‌کند. قاب زمانی واجد ظرفیت بسیج‌کننده می‌شود که میان تعریف وضعیت و ترسیم مسیر برون‌رفت و ضرورت کنش ارتباط برقرار کند. در این معنا، قاب‌ها

1. signifying agents
2. schemata of interpretation

.
3reality construction
4diagnostic framing
5prognostic framing
6motivational framing

نه‌فقط به مخاطب می‌گویند «چه اتفاقی افتاده است»، بلکه می‌توانند مشخص کنند «اکنون چه وضعیتی داریم»، «چه آینده‌ای ممکن است» و «در این وضعیت چه اقدامی ضروری است». بااین‌حال، تولید یک قاب به‌خودی‌خود به معنای پذیرش آن ازسوی مخاطبان نیست. مفهوم هم‌ترازی قاب[1] بر ضرورت وجود تناسب میان معانی عرضه‌شده ازسوی کنشگران و نظام باورها و تجربه‌ها و برداشت‌های مخاطبان تأکید می‌کند (Snow et al., 1986). قاب هنگامی از قابلیت بیشتری برای اثرگذاری برخوردار است که بتواند میان وضعیتی بیرونی و جهان معنایی مخاطب ارتباط برقرار کند. در همین راستا، مفهوم طنین قاب[2] به میزان اعتبار و قدرت اقناع‌کنندگی قاب اشاره دارد. اسنو و بنفورد عواملی همچون انسجام قاب، اعتبار تجربی، تناسب با تجربهٔ مخاطبان و ارتباط آن با نظام باورهای موجود را در میزان طنین آن مؤثر می‌دانند (Snow & Benford, 1988). بنابراین قدرت یک قاب صرفاً به حجم انتشار آن وابسته نیست، بلکه به توانایی آن در قرارگرفتن درون افق معنایی مخاطب نیز بستگی دارد. این نکته برای مطالعهٔ رسانه‌های اجتماعی اهمیت دارد؛ زیرا پیام رسانه‌ای زمانی واجد اهمیت جامعه‌شناختی می‌شود که بتواند میان رخدادهای سیاسی و چهارچوب‌های تفسیری مخاطبان پیوند ایجاد کند. از این منظر، تحلیل قاب‌ها مستلزم توجه به الگوهای معنایی تکرارشونده است، نه صرفاً شمارش یا توصیف پیام‌ها.

- **رسانه و رقابت بر سر معنا**

رسانه در این رویکرد صرفاً ابزار انتقال پیام نیست، بلکه یکی از عرصه‌های تولید و رقابت بر سر معناست. گمسون و ولفسفلد[3] (۱۹۹۳) رابطهٔ جنبش‌های اجتماعی و رسانه را رابطه‌ای تعاملی می‌دانند که در آن، جنبش‌ها تلاش می‌کنند تعریف خود را از مسائل و رخدادها، در فضای عمومی تثبیت کنند. رسانه‌ها نیز با انتخاب و برجسته‌سازی و نحوهٔ بازنمایی رخدادها در این فرایند نقش دارند. از این منظر، میدان رسانه‌ای را می‌توان عرصهٔ رقابت میان قاب‌های مختلف برای تعریف «واقعیت سیاسی» دانست. در شبکه‌های اجتماعی این فرایند اهمیت بیشتری پیدا می‌کند؛ زیرا کنشگران سیاسی قادرند بدون عبور کامل از فیلترهای رسانه‌های سنتی، روایت‌ها و تصویرها و تعبیرهای خود را مستقیم در معرض مخاطبان قرار دهند. در نتیجه، حساب‌های رسانه‌ای و سیاسی را می‌توان نه‌فقط منابع اطلاعات، بلکه بازیگران تولید و گردش قاب‌های سیاسی در نظر گرفت.

- **قاب‌بندی و کنش پرهزینه**

مهم‌ترین پیوند نظری برای پژوهش حاضر، رابطهٔ میان قاب‌بندی و کنش است. قاب‌ها صرفاً بر ادراک افراد از «آنچه هست» اثر نمی‌گذارند، بلکه می‌توانند بر تصور آنان از «آنچه باید انجام شود» نیز تأثیر بگذارند. قاب‌بندی انگیزشی دقیقاً در همین نقطه اهمیت پیدا می‌کند؛ جایی که تعریف وضعیت با ضرورت کنش پیوند می‌خورد (Benford & Snow, 2000). از این منظر، قاب‌بندی می‌تواند در ارزیابی افراد از امکان موفقیت، هزینه، خطر و ضرورت کنش نقش داشته باشد. در تکمیل این بحث، جاسپر بر اهمیت عواطف در فهم کنش جمعی تأکید می‌کند و دوگانهٔ ساده میان عاطفه و عقلانیت را کنار می‌گذارد. ازنظر او، احساس‌کردن و اندیشیدن فرایندهایی موازی و درهم‌تنیده برای ارزیابی و تعامل با جهان‌اند و عواطف می‌توانند در انگیزش و بسیج و راهبردهای کنش جمعی نقش داشته باشند. ازاین‌رو، ارزیابی گزینه‌های کنش را نمی‌توان صرفاً به محاسبهٔ شناختی هزینه و فایده فروکاست. جاسپر تصریح

1. frame alignment
2. frame resonance
3. Gamson & Wolfsfeld

می‌کند که کنش‌ها و تصمیم‌ها با مجموعه‌ای از خطرها و هزینه‌ها و فایده‌های بالقوه همراه‌اند و برای فهم انتخاب‌های کنشگران باید ابعاد عاطفی این خطرها و هزینه‌ها و فایده‌ها را نیز در نظر گرفت (Jasper, 2011: 298). براین‌اساس، در پژوهش حاضر می‌توان بررسی کرد که پیام‌ها چگونه کنش را ازحیث خطر، هزینه، امکان موفقیت یا ضرورت عمل بازنمایی می‌کنند، بی‌آنکه از تحلیل محتوا، تغییر واقعی ارزیابی شده یا رفتار مخاطبان استنتاج شود.

در تکمیل این بحث، نظریهٔ آستانه‌ای گرانووتر بر این نکته تأکید دارد که تصمیم افراد برای پیوستن به کنش جمعی، مستقل از رفتار دیگران شکل نمی‌گیرد. هر فرد ممکن است زمانی آمادگی مشارکت پیدا کند که تصور کند تعداد معینی از دیگران نیز وارد کنش شده‌اند. بنابراین افزایش تصور از گستردگی مشارکت می‌تواند محاسبهٔ فرد از امکان موفقیت و هزینه‌های کنش را تغییر دهد (Granovetter, 1978). کوران نیز در بحث «غافل‌گیری انقلابی» نشان می‌دهد که آشکارشدن مخالفت‌های پیش‌تر پنهان می‌تواند تصور افراد از میزان حمایت اجتماعی از اعتراض را دگرگون کند و در شرایط خاص به گسترش زنجیره‌ای ابراز مخالفت و مشارکت بینجامد (Kuran, 1991). اهمیت این دو رهیافت برای پژوهش حاضر در توضیح منطق نهفته در برخی از قاب‌های شناسایی‌شده است. پیام‌هایی که بر «گسترش حضور مردم»، «ریزش نیروهای طرف مقابل»، «نزدیک‌بودن پیروزی» یا «کاهش خطر مشارکت» تأکید می‌کنند، وضعیتی را بازنمایی می‌کنند که در آن، پیوستن به کنش جمعی کم‌هزینه‌تر و موفقیت آن محتمل‌تر به نظر می‌رسد. البته تحلیل محتوای این پژوهش بنا نیست در صدد نشان‌دادن این باشد که این پیام‌ها واقعاً آستانهٔ مشارکت مخاطبان را تغییر داده‌اند؛ بلکه صرفاً نشان می‌دهد که چگونه چنین برداشتی از وضعیت در محتوای مورد مطالعه ساخته و تقویت می‌شود. از همین منظر، خشونت اعتراضی را نیز می‌توان در سطحی فراتر از «خشم» محض یا واکنش هیجانی ساده مطالعه کرد. جاسپر نشان می‌دهد که عواطف در سراسر فرایند اعتراض حضور دارند و می‌توانند در انگیزش افراد و بلاغت سیاسی و جهت‌گیری کنش جمعی نقش ایفا کنند. درعین‌حال، تأکید دارد که عاطفه و شناخت را نباید دو فرایند متعارض دانست، بلکه احساس‌کردن و اندیشیدن شیوه‌هایی درهم‌تنیده برای ارزیابی و تعامل با جهان‌اند. افزون‌بر این، جاسپر عواطف را شکلی از پردازش اطلاعات می‌داند که در ارزیابی جهان پیرامون نقش دارند و با اهداف و اموری که برای کنشگران اهمیت دارند پیوند می‌یابند (Jasper, 2011: 286-289). براین‌اساس، چهارچوب نظری پژوهش حاضر بر این فرض استوار است که میان قاب‌بندی رسانه‌ای و تعریف موقعیت و آمادگی برای کنش جمعی، رابطه‌ای معنایی وجود دارد. قاب‌ها ازطریق تعریف مسئله، تعیین عامل مسئول، ترسیم آینده، تعیین ضرورت کنش و تغییر معنای هزینه و خطر، می‌توانند افقی تفسیری ایجاد کنند که در آن، برخی شکل‌های کنش بیش از دیگر شکل‌ها تصورشدنی و پذیرفتنی شوند. این چهارچوب امکان می‌دهد رابطهٔ میان بازنمایی رسانه‌ای و بسیج اعتراضی و کنش خشونت‌آمیز، در سطحی جامعه‌شناختی و غیرتقلیل‌گرایانه بررسی شود.

روش تحقیق و شیوهٔ اجرای پژوهش

پژوهش حاضر ازنظر رویکرد گردآوری و تحلیل داده‌ها، در زمرهٔ پژوهش‌های کیفی قرار دارد. روش تحلیل داده‌ها در این مطالعه، تحلیل محتوای کیفی با رویکرد قیاسی یا جهت‌دار[1] است. تحلیل محتوای کیفی رویکردی نظام‌مند و تفسیری برای تحلیل داده‌هاست که با سازمان‌دهی محتوای مورد مطالعه در قالب مقوله‌ها و کدها، امکان شناسایی الگوهای معنایی را فراهم می‌سازد

1. directed qualitative content analysis

(Schreier, 2012). در رویکرد جهت‌دار، فرایند تحلیل با اتکا به یک نظریه یا چهارچوب مفهومی ازپیش‌موجود آغاز می‌شود و پژوهشگر از آن برای تدوین کدهای اولیه و هدایت فرایند کدگذاری استفاده می‌کند. بااین‌حال، امکان شناسایی مقولات جدید در مواجهه با داده‌ها نیز وجود دارد (Hsieh & Shannon, 2005: 1280-1282). براین‌اساس، در پژوهش حاضر، نظریهٔ قاب‌بندی کنش جمعی اسنو و بنفورد و سه‌گانهٔ قاب‌بندی تشخیصی و تجویزی و انگیزشی، مبنای نظری و مفهومی تدوین ماتریس اولیهٔ کدگذاری قرار گرفته است (Benford & Snow, 2000: 615). جامعهٔ پژوهش شامل محتواهای متنی و تصویری و ویدئویی منتشرشده در صفحه‌ها و حساب‌های سیاسی و رسانه‌ای منتخب در دو شبکهٔ اجتماعی اینستاگرام و ایکس است. نمونه‌گیری به‌صورت هدفمند و با تمرکز آگاهانه بر یک جریان سیاسی‌رسانه‌ای مشخص انجام شد: حساب‌ها و کنشگرانی که در بازهٔ مورد مطالعه، در تولید، انتشار یا تقویت روایت‌های مرتبط با اعتراضات و فراخوان‌های سیاسی منتسب به جریان حامی رضا پهلوی فعال بودند. بنابراین هدف نمونه‌گیری بازنمایی همهٔ جریان‌های سیاسی فعال یا ایجاد توازن میان قاب‌های رقیب نبوده است، بلکه مطالعهٔ الگوهای تفسیری تولیدشده در یک میدان تجربی معین بوده است. بازهٔ زمانی مطالعه از ۲۹دسامبر۲۰۲۵ تا ۱۰ژانویهٔ۲۰۲۶ (۸ تا ۲۰دی‌ماه۱۴۰۴) تعیین شد. فرسته‌های متنی، زیرنویس‌های تصویری، متن یا گفتار متصل به ویدئوها و توییت‌ها واحد تحلیل بوده‌اند. این طرح، محتوای عرضه‌شده را تحلیل می‌کند و شامل سنجش دریافت یا اثر پیام بر مخاطبان نیست. مجموع محتوای گردآوری‌شده در بازهٔ زمانی پژوهش شامل دویست مورد از فرسته‌ها، توییت‌ها، زیرنویس‌های تصویری و محتوای متصل به ویدئوهای حساب‌های منتخب بود.

نمونهٔ پژوهش از ده حساب انتخاب شد: رضا پهلوی، سعید قاسمی‌نژاد، امیرحسین اعتمادی، آیسان اسلامی، امید دانا، احسان کرمی، پوریا زراعتی، اشکان خطیبی، سروش لشکری و شبکهٔ ایران‌اینترنشنال. منطق انتخاب، «تنوع درون‌جریانی» بود، نه تنوع میان جریان‌های سیاسی؛ بدین معنا که تلاش شد انواع متفاوت تولیدکنندگان و واسطه‌های انتشار پیام درون فضای گفتمانی مورد مطالعه در نمونه حضور داشته باشند: کنشگران سیاسی، فعالان و چهره‌های رسانه‌ای، هنرمندان و چهره‌های فرهنگی، اینفلوئنسرها و تولیدکنندگان محتوای پرمخاطب و یک رسانهٔ حرفه‌ای. معیار ورود به نمونه ترکیبی از سه مؤلفه بود: ۱. نزدیکی محتوایی و گفتمانی به جریان مورد مطالعه؛ ۲. فعالیت قابل مشاهده در تولید یا بازنشر محتوای مرتبط در بازهٔ زمانی پژوهش؛ و ۳. تنوع نقش رسانه‌ای و اجتماعی حساب‌ها. ازاین‌رو، تعداد دنبال‌کنندگان یا شهرت به‌تنهایی معیار گزینش نبوده است. این نمونه ازحیث جهت‌گیری سیاسی متقارن نیست و کل میدان رسانه‌ای، همهٔ جریان‌های اپوزیسیون یا تمامی قاب‌های رقیب را نمایندگی نمی‌کند؛ یافته‌ها صرفاً ناظر بر الگوهای تفسیری مشاهده‌شده در همین پیکرهٔ هدفمند است. نام افراد و پیوند شناسهٔ حساب آن‌ها در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. مشخصات حساب‌های منتخب و ترکیب نمونهٔ پژوهش

نام حساب	نوع کنشگر	پلتفرم	پیوند شناسهٔ حساب کاربری
احسان کرمی	فعال رسانه‌ای	اینستاگرام	@ehsaankaramy
اشکان خطیبی	بازیگر	ایکس	@KhatibiOfficial
امیرحسین اعتمادی	کنشگر سیاسی	ایکس	@amiretemadi
امید دانا	اینفلوئنسر	اینستاگرام	@risheh84
ایران‌اینترنشنال	شبکهٔ تلویزیونی	اینستاگرام	@iranintltv

آیسان اسلامی	اینفلوئنسر	اینستاگرام	@aisan_eslami
پوریا زراعتی	خبرنگار	ایکس	@pouriazeraati
رضا پهلوی	کنشگر سیاسی	اینستاگرام	@officialrezapahlavi
سعید قاسمی‌نژاد	کنشگر سیاسی	ایکس	@SGhasseminejad
سروش لشکری	خواننده	ایکس	@HichkasOfficial

فرایند تحلیل داده‌ها و کدگذاری کیفی در این پژوهش طی پنج گام متوالی و نظام‌مند و دورانی به شرح زیر صورت پذیرفت: در نخستین گام، با مرور نوشتگان نظری قاب‌بندی کنش جمعی و سنجش ارزیابی خطر و کنش، ماتریس کدگذاری ساختاریافته‌ای تدوین شد. در گام بعد، تمام محتواهای گردآوری‌شده از حساب‌های هدف در اینستاگرام و ایکس به‌صورت متوالی و چندباره مطالعه و مشاهده شد. هدف از این گام، کسب شناختی عمیق از بستر گفتمانی، لحن، فضاسازی‌های عاطفی‌نشانه‌ای و نحوهٔ ترکیب متن و تصویر در داده‌ها بود. سپس متن‌ها و ویدئوها و تصویرهای پیاده‌سازی‌شده با ماتریس کدهای پانزده‌گانه تطبیق داده شد. هرگاه قطعه‌ای از داده (شامل جمله، عبارت، استعاره، شعار یا تصویر) با تعاریف عملیاتی کدهای پیش‌فرض مطابقت داشت، ذیل کد مربوط علامت‌گذاری و ثبت شد. در مواردی که کدهای اولیه نیازمند بازتعریف بود، تعاریف آن‌ها براساس شواهد ملموس متنی تعدیل و ریزتر شد. پس‌از اتمام کدگذاری خرد، کدهای پانزده‌گانه براساس پیوندها و شباهت‌های معنایی، در پنج قاب اصلی سازمان یافت: ۱. فروپاشی قریب‌الوقوع؛ ۲. فشرده‌سازی زمان، فوریت و کارآمدی کنش؛ ۳. بازنمایی خطر و موازنهٔ قدرت؛ ۴. بازتعریف خشونت؛ و ۵. افق‌سازی و آیندهٔ آرمانی. در گام نهایی، نحوهٔ اتصال و تعامل معنایی پنج قاب با یکدیگر تحلیل شد تا مشخص شود پیام‌های منتخب چگونه «ساده‌سازی واقعیت سیاسی»، «فشرده‌سازی زمان» و «بازنمایی کنش پرهزینه به‌عنوان کنشی ممکن، فوری یا موجه» را صورت‌بندی می‌کنند. این تفسیر ناظر به ساختار معنایی پیام‌هاست و به‌تنهایی دلالتی بر تغییر واقعی ادراک یا رفتار مخاطبان ندارد.

برای ارزیابی اعتمادپذیری پژوهش کیفی، از چهار معیار لینکلن و گوبا استفاده شد: اعتبارپذیری،[1] انتقال‌پذیری،[2] وابستگی / ثبات[3] و تأییدپذیری[4] (Lincoln & Guba, 1985). «اعتبارپذیری» ازطریق غوطه‌وری مکرر در داده‌ها و مقابلهٔ کدها با شواهد متنی و دیداری، «انتقال‌پذیری» ازطریق توصیف زمینه و حدود نمونه، «وابستگی» ازطریق ثبت مراحل تصمیم‌گیری و نگهداری ردّ ممیزیِ فرایند کدگذاری و «تأییدپذیری» ازطریق ارائهٔ شواهد مستقیم و تفکیک نقل‌قول بازیگران از تفسیر پژوهشگر دنبال شد. ازآنجاکه پیکرهٔ پژوهش را کدگذار مستقل دوم بازکدگذاری نکرده است، ضریب توافق بین‌کدگذاران گزارش نمی‌شود و این موضوع به‌عنوان یکی از محدودیت‌های روش‌شناختی پژوهش تصریح می‌شود.

نمونهٔ پژوهش به‌طور آگاهانه از یک سوی میدان سیاسی و رسانه‌ای انتخاب شده است و قاب‌های رسمی و حامی جمهوری اسلامی ایران و سایر جریان‌های اپوزیسیون را به‌صورت متقارن در بر نمی‌گیرد. این تحدید، بخشی از طراحی مطالعهٔ موردی برای بازسازی منطق قاب‌بندی یک جریان مشخص است؛ اما دامنهٔ استنتاج را نیز محدود می‌کند. پژوهش حاضر مطالعهٔ رقابت همهٔ قاب‌ها نیست و نتایج تحقیق فقط الگوهای موجود در پیکرهٔ پژوهش را شامل می‌شود. همچنین به‌دلیل فقدان دادهٔ مربوط به مخاطبان، دربارهٔ میزان

1. credibility
2. transferability
3. dependability
4. confirmability

طنین محقق‌شدهٔ قاب‌ها یا اثر آن‌ها نمی‌توان داوری کرد. مفهوم طنین قاب در این مطالعه صرفاً در حد ظرفیت بالقوهٔ طنین در نظر گرفته شده است.

جدول ۲. ماتریس پانزده کد و تعاریف عملیاتی به‌کاررفته در تحلیل

ردیف	کدها	قاب شناختی
۱	فروپاشی قریب‌الوقوع: «کار تمام است»، «روزهای آخر»، «سقوط نزدیک است»	قاب فروپاشی
۲	نشانه‌های فروپاشی: فرار مسئولان، ریزش نیروها، ازدست‌رفتن کنترل و اخبار مشابه	قاب فروپاشی
۳	قطعیت پیروزی	قاب فروپاشی
۴	فوریت و فرصت تاریخی: «امروز»، «همین‌حالا»، «فرصت آخر»	قاب لحظهٔ استثنایی
۵	ضرورت کنش: القای اینکه اکنون باید کاری کرد و بی‌عملی به معنای ازدست‌دادن فرصت است.	قاب لحظهٔ استثنایی
۶	کارآمدی کنش جمعی: القای اینکه حضور یا اقدام مردم می‌تواند مستقیماً سقوط حکومت را رقم بزند.	قاب لحظهٔ استثنایی
۷	آیندهٔ آرمانی: تصویرسازی از فردای مطلوب پس‌از تغییر سیاسی	قاب آینده
۸	حذف یا کم‌رنگ‌سازی هزینه‌های گذار: نادیده‌گرفتن جنگ، بی‌ثباتی، تجزیه، بحران اقتصادی و سایر مخاطرات	قاب آینده
۹	ضعف و ناتوانی طرف مقابل: حکومت یا نیروهایش شکست‌خورده، ناتوان یا فاقد کنترل نشان داده می‌شوند.	تغییر ادراک خطر و قدرت
۱۰	کاهش ادراک خطر	تغییر ادراک خطر و قدرت
۱۱	افزایش ادراک امکان موفقیت: کنش پرخطر به‌عنوان کنشی که احتمال موفقیت بالایی دارد بازنمایی می‌شود.	تغییر ادراک خطر و قدرت
۱۲	مشروعیت‌بخشی به خشونت: خشونت به‌عنوان حق، دفاع، ضرورت یا واکنش موجه معرفی می‌شود.	قاب‌بندی خشونت
۱۳	خشونت به‌مثابهٔ ابزار پیروزی: حمله و تخریب به‌عنوان راهی برای تسریع سقوط یا «تمام‌کردن کار» معرفی می‌شود.	قاب‌بندی خشونت
۱۴	قهرمان‌سازی / پیروزی‌نمایی خشونت: عاملان خشونت ستایش می‌شوند یا نتیجهٔ خشونت به‌عنوان موفقیت نمایش داده می‌شود.	قاب‌بندی خشونت
۱۵	فراخوان به خشونت: دعوت مستقیم یا غیرمستقیم به حمله، تخریب یا آتش‌زدن	قاب‌بندی خشونت

یافته‌ها

تحلیل داده‌های گردآوری‌شده از حساب‌ها و صفحه‌های منتخب در دو پلتفرم اینستاگرام و ایکس در بازهٔ ۸ تا ۲۰دی‌ماه۱۴۰۴ (۲۹دسامبر۲۰۲۵ تا ۱۰ژانویهٔ۲۰۲۶) نشان می‌دهد که محتوای بررسی‌شده براساس پانزده کد جدول کدگذاری، در پنج قاب اصلی سازمان یافته است: قاب فروپاشی، قاب لحظهٔ استثنایی، تغییر ادراک خطر و قدرت، قاب‌بندی خشونت و قاب آینده. عنوان بخش‌های یافته‌ها نیز بر همین طبقه‌بندی استوار است.

- **قاب فروپاشی**

نخستین و محوری‌ترین لایهٔ شناختی در محتوای پیام‌های بررسی‌شده، القا و جاانداختن گزارهٔ «سقوط حتمی و بلاشک نظام سیاسی» و نفی هرگونه امکان بازسازی، اصلاح یا تداوم زیست ساختار موجود است. این سازوکار معادل ساخت یک قاب تشخیصی ذیل نظریهٔ قاب‌بندی است که به تعریف مسئله و انتساب علاج‌ناپذیری به ساختار حاکم می‌پردازد. تحلیل محتوای مقایسه‌ای داده‌ها نشان می‌دهد که این قاب ازطریق هم‌افزایی و ترکیب سه کد خرد «فروپاشی قریب‌الوقوع»، «نشانه‌های فروپاشی» و «قطعیت پیروزی» عمل کرده است.

۱. فروپاشی قریب‌الوقوع

پیام‌های بررسی‌شده در این بازه، نقطهٔ عزیمت تفسیری خود را از پرسش دربارهٔ امکان بقا یا کنترل وضعیت به‌سوی گزارهٔ «نزدیک و قطعی‌بودن سقوط» جابه‌جا می‌کردند. در سطح متن، تکرار نشانه‌هایی چون ریزش، فرار، نافرمانی یا اختلال، رخدادهای پراکنده را درون روایتی واحد از فروپاشی قرار می‌داد. تحلیل حاضر این سازمان‌دهی معنایی را به‌مثابهٔ ویژگی قاب شناسایی می‌کند و دربارهٔ پذیرش این پیش‌فرض ازسوی مخاطبان داوری نمی‌کند. این فرایند از همان نخستین روزهای شکل‌گیری تحرکات خیابانی با یک تحلیل ساختاریافتهٔ رسانه‌ای کلید خورد. در ۸دی‌ماه۱۴۰۴ شبکهٔ ایران‌اینترنشنال در پوشش تحلیلی خود به نقل از مراد ویسی، مانورهای امنیتی و نظامی قرارگاه ثارالله در سطح شهر تهران را نه به‌عنوان مظهر قدرت، اقتدار یا بازدارندگی، بلکه به‌مثابهٔ «سند آشکاری از ترس عمیق حکومت، فلج‌شدگی ساختاری و خطر جدیت‌یافتهٔ سقوط» بازنمایی کرد. این معکوس‌سازی نشانه‌های قدرت، نخستین گام در واسازی هیمنهٔ حاکمیت بود؛ زیرا اقدامات بازدارنده را به‌عنوان نمادهای ضعف و استیصال کدگذاری می‌کرد. در ادامهٔ این خط محتوایی، پیام‌های سیاسی چهره‌های مخالف برجستگی یافت. رضا پهلوی در ۹دی‌ماه۱۴۰۴ نیروهای انتظامی و نظامی را مخاطب قرار داد و با تأکید بر اینکه «این نظام درحال فروپاشی است»، آنان را به نایستادن در برابر مردم فراخواند. در پیام دیگری در ۱۳دی‌ماه نیز با استعارهٔ «کشتی درحال غرق‌شدن» همین تصویر از فروپاشی قریب‌الوقوع را تقویت کرد. تحلیل مقایسه‌ای نشان می‌دهد که کارکرد منطقی این پیام، ایجاد تردید در بدنهٔ اجرایی نیروهای امنیتی و انتظامی و هم‌زمان القای این باور به مخاطب عادی بود که حتی بدنهٔ حاکمیت نیز به پایان خود واقف شده است. این خط القایی در ۱۷دی‌ماه۱۴۰۴ به اوج تراکم خود رسید؛ زمانی که رضا پهلوی در پیامی ویدئویی، مقولهٔ سقوط را از یک امکان مشروط به یک «قطعیت زمانی» تبدیل ساخت و اعلام نمود: «مسئله دیگر این نیست که جمهوری اسلامی سقوط خواهد کرد یا نه؛ مسئله فقط زمان سقوط آن است و آن از همیشه نزدیک‌تر است». تبدیل «احتمال» به «قطعیت»، در سطح پیام، وضعیتی را صورت‌بندی می‌کرد که در آن، تردید و هزینهٔ مشارکت کم‌رنگ‌تر به نظر می‌رسید.

۲. نشانه‌های فروپاشی

تحلیل محتوای مقایسه‌ای داده‌ها آشکار می‌سازد که برای عینی‌ساختن قاب فروپاشی، حجم متراکمی از اخبار تأییدنشده و شایعات ساختاریافته و کدهای تصویری، تولید و توزیع شده‌اند تا ادعای فروپاشی ذیل داده‌های ملموس در ذهن مخاطب به «هم‌نوایی قابی» برسد. روایت فرار حاکمان و تخلیهٔ ثروت: شبکهٔ ایران‌اینترنشنال در ۱۴دی‌ماه با انتشار فرسته‌هایی، سرنوشت حاکمیت ایران را با ونزوئلا و سوریه مقایسه کرد و تیتر «سرنوشت مشابه اسد، مادورو و خامنه‌ای» را برجسته ساخت. امیرحسین اعتمادی نیز در فرسته‌ای که در ۱۵دی‌ماه منتشر کرده است، به این مطلب اشاره و بر آن تأکید می‌کند. در ۱۵دی‌ماه، گزارش اختصاصی این شبکه با ارجاع به ادعای روزنامهٔ تایمز لندن، از طرح برنامه‌ریزی‌شدهٔ رهبر انقلاب برای فرار به مسکو در شرایط اضطرار پرده برداشت. این ادعای رسانه‌ای بلافاصله در صفحهٔ پرمخاطب افرادی چون امید دانا، در ۱۷دی‌ماه بازتولید و تشدید شد؛ جایی که با استناد به پرواز یک فروند هواپیمای روسی در فرودگاه مهرآباد، شایعهٔ جدی انتقال شمش‌های طلا و خروج رهبران از کشور به‌عنوان حقیقتی قطعی پوشش داده شد. القای انحلال و فروپاشی درون‌سازمانی بدنهٔ سرکوب: در ۱۷دی‌ماه، اخبار تأییدنشده‌ای مبنی بر ورود نیروهای حشدالشعبی عراق برای سرکوب خیابانی، ازسوی رسانه‌های معارض برجسته شد؛ محتوایی که منطق استدلالی آن بر «تمام‌شدن و ناتوانی نیروهای داخلی نظام» استوار بود. علاوه‌بر این، برجسته‌سازی تصویر سربازی که در ۱۳دی‌ماه روی دیواری در محلهٔ نواب

تهران شعار می‌نوشت و احترام نظامی می‌گذاشت، به‌همراه ادعای رضا پهلوی در ۱۷دی‌ماه مبنی بر ثبت‌نام «هزاران تن از نیروهای امنیتی و انتظامی در پلتفرم همکاری ملی»، همگی به‌عنوان شواهد تجربی برای اثبات تزلزل پایه‌های امنیتی نظام به مخاطب ارائه می‌شد.

۳. قطعیت پیروزی

در لایهٔ پایانی این قاب تشخیصی، کدهای مربوط به «قطعیت پیروزی» را بلاگرها و چهره‌های غیرسیاسی شبکهٔ اجتماعی (به‌ویژه در اینستاگرام) بازتولید کردند. بلاگرهایی نظیر آیسان اسلامی، در ۱۵دی‌ماه با ادبیاتی عامیانه، اما بسیار صریح و قاطع، مدعی شدند: «پایه‌ها ریخته... تمامه... بعید می‌دانم عید را ببینند» و در ۱۷دی‌ماه با تعیین زمان دقیق ادعا کرد که «ظرف ۵۲ ساعت آینده خیابان‌ها تسخیر شده و کار تمام است». از منظر تحلیل محتوای کیفی، پیوند اخبار و تحلیل‌های رسانه‌ای با گزاره‌های قاطع برخی کاربران، شبکه‌ای هم‌افزا از معنا ایجاد می‌کرد: ادعای فرار یا ضعف ساختار سیاسی و روایت ریزش نیروها و قطعیت پایان، در کنار یکدیگر، کنش خیابانی را نه صرفاً مواجهه‌ای با آیندهٔ نامعلوم، بلکه به‌مثابهٔ مشارکت در مرحلهٔ نهاییِ یک فرایند پیروز بازنمایی می‌کردند. بنابراین قاب تشخیصی فروپاشی در سطح پیام، امکان ارائهٔ تفسیری کم‌ابهام‌تر و کم‌هزینه‌تر از موقعیت را فراهم می‌کرد.

- **لحظهٔ استثنایی**

دومین لایهٔ شناختی محوری در محتوای تحلیل‌شده، ایجاد ضرورت کنش فوری و رفع تردیدها و تزریق انگیزهٔ مستقیم برای ورود به عرصهٔ عمل است. این سازوکار معادل ساخت یک قاب انگیزشی ذیل نظریهٔ قاب‌بندی است که وظیفه دارد میان شناخت مسئله و اقدام عملی پل بزند. تحلیل محتوای کیفی مقایسه‌ای آشکار می‌سازد که این قاب بر پایهٔ سه کد خرد «فوریت و فرصت تاریخی»، «ضرورت کنش (الزام اخلاقی)» و «کارآمدی کنش جمعی» استوار شده است. سازوکار اصلی حاکم بر این قاب، «فوریت زمان» و ساخت یک «زمان استثنایی» در سطح بازنمایی است تا امکان محاسبهٔ عقلانی از بین برود.

۱. فوریت و فرصت تاریخی

در شرایط عادی، زمان به‌صورت تقویمی و خطی تجربه می‌شود؛ اما محتوای بررسی‌شده زمان سیاسی را به‌صورت یک «نقطهٔ عطف تاریخی و تکرارناپذیر» صورت‌بندی می‌کرد. کاربرد مکرر تعابیری مانند «اکنون»، «آخرین فرصت» و «لحظهٔ تعیین‌کننده» سازوکاری روایی برای فشرده‌سازی زمان و ساختن وضعیت استثنایی در سطح پیام بود. این شکل‌دادن به زمان در بیانیهٔ ۱۳دی‌ماه۱۴۰۴ رضا پهلوی بازنمایی شد؛ جایی که حضور در خیابان نه اعتراضی معمولی، بلکه فرایندی از «تاریخ‌سازی مستقیم» کدگذاری گردید. این خط محتوایی با نزدیک‌شدن به فراخوان‌های محوری ۱۸ و ۱۹دی‌ماه به اوج تراکم خود رسید. تحلیل محتوای منتشرشده در ایکس نشان می‌دهد تحلیلگرانی نظیر پوریا زراعتی، در همین ایام با به‌کارگیری واژگان کیفی و قاطع، موقعیت موجود را «روز مبادا» و «روز تعیین تکلیف و انتخاب نهایی» نامیدند. منطق استدلالی این محتوا بر این فرض استوار بود که فردا بسیار دیر است و فرصت پیش‌آمده تکرارناپذیر خواهد بود.

هم‌زمان، کاربران دیگری نیز در نقش تقویت‌کنندگان این قاب ظاهر می‌شدند. سروش لشکری (هیچکس) در پیام ۱۶دی‌ماه۱۴۰۴ خود، روزهای پیش رو را «تاریخی‌ترین و تعیین‌کننده‌ترین روزهای تاریخ معاصر ایران» نامید و مدعی شد فرصت فعلی نتیجهٔ ده‌ها سال هزینه است و نباید از دست برود. در سطح تفسیری، چنین گزاره‌هایی بی‌عملی را با ازدست‌دادن یک فرصت تاریخی پیوند می‌دادند و بدین‌ترتیب، هزینهٔ هنجاری و عاطفی انفعال را در خود روایت افزایش می‌دادند.

۲. ضرورت کنش

تکنیک محوری دیگری که ذیل این قاب شناسایی شد، تبدیل «حضور خیابانی» از یک انتخاب اختیاری به یک «تکلیف قطعی اخلاقی» بود. پیام‌ها با بازتعریف ارزش‌های اخلاقی، تلاش می‌کردند فردی را که از صحنهٔ حضور در خیابان به‌دور است، در موقعیت گناه اخلاقی یا شرم اجتماعی قرار دهند. در بازهٔ مورد نظر، ادبیات رسانه‌ای و بلاگری، به‌نحو بارزی به‌سمت قطبی‌سازی اخلاقی حرکت کرد. احسان کرمی در پیام ۹دی‌ماه با نقدی صریح، افراد منفعل و خاموش را مخاطب قرار داد و سکوت آنان را معادل همراهی با نظام تفسیر نمود. این راهبرد در پیام‌های اینستاگرامی آیسان اسلامی در ۱۸دی‌ماه با عریان‌ترین شکل ممکن بازتولید شد: «تو بازی شرف، بی‌طرفی یعنی بی‌شرفی». از منظر تحلیل محتوای کیفی، گزاره‌هایی از جنس «بی‌طرفی برابر با بی‌شرفی» سازوکاری برای اخلاقی‌کردن دوگانهٔ مشارکت / عدم‌مشارکت ایجاد می‌کردند. در این صورت‌بندی، ماندن در خانه نه صرفاً انتخابی محتاطانه، بلکه به‌مثابهٔ فاصله‌گرفتن از وظیفه‌ای اخلاقی بازنمایی می‌شد. داده‌های پژوهش امکان سنجش این را ندارند که چنین فشار هنجاری تا چه اندازه در رفتار واقعی مخاطبان مؤثر بوده است.

۳. کارآمدی کنش جمعی

عنصر مکمل این قاب، بازنمایی «کارآمدی حضور» بود. در پیام‌های بررسی‌شده، مشارکت فردی و تراکم جمعیت، عاملی مؤثر در تغییر موازنهٔ میدان معرفی می‌شد. اهمیت این کد برای پژوهش حاضر در آن است که روایت فوریت را به روایت امکان اثرگذاری پیوند می‌دهد؛ نه اینکه اثر واقعی این پیام بر تصمیم مخاطب را اثبات کند. در بیانیه‌ها و تحلیل‌های پوشش‌داده‌شده در تلویزیون ایران‌اینترنشنال و شبکهٔ اجتماعی ایکس، این گزاره به‌صراحت برجسته می‌شد که «تراکم جمعیت به‌خودی‌خود سرکوب را خنثی می‌کند». برای نمونه، پیام‌های رضا پهلوی در ۱۳ و ۱۵دی‌ماه مدام تأکید داشت که «وقتی سیل جمعیت به خیابان بیاید، هیچ نیرویی توان ایستادگی ندارد و مأموران مجبور به عقب‌نشینی می‌شوند». همچنین پوریا زراعتی در ۱۲دی‌ماه با تحلیل الگوی اعتراضات، پیوستن هر یک نفر را موجب مضاعف‌شدن قدرت تهاجمی بقیهٔ معترضان خواند. تحلیل پیام‌ها نشان می‌دهد که این سه کد خرد (فوریت و فرصت تاریخی، ضرورت کنش و کارآمدی کنش جمعی) در کنار یکدیگر، مشارکت را فوری و ازحیث هنجاری ضروری و ازحیث نتیجه محتمل و مؤثر بازنمایی می‌کردند. این ترکیب در سطح پیام، الگویی تفسیری برای تعریف لحظهٔ استثنایی می‌ساخت؛ اما داده‌های پژوهش امکان داوری دربارهٔ اثر واقعی آن را بر تصمیم مخاطبان فراهم نمی‌کند.

- **تغییر ادراک خطر و قدرت**

سومین قاب اصلی استخراج‌شده از محتوای پیام‌ها، غلبه بر ترس از هزینه‌دادن ازطریق تقلیل میزان خطر واقعی و بالا نشان‌دادن شانس موفقیت است. این قاب بر سازوکارهای ارزیابی عقلانی خطر و تقلیل احساس خطر و ساخت موازنهٔ جدید قدرت متکی است. تحلیل مقایسه‌ای داده‌ها نشان می‌دهد که این قاب بر پایهٔ سه کد خرد شامل «ضعف، خستگی و استیصال طرف مقابل»، «کم‌رنگ‌سازی خطر در بازنمایی ازطریق حائل‌های حمایتی» و «افزایش ادراک امکان فتح و موفقیت» استوار گردیده است.

۱. ضعف و ناتوانی طرف مقابل

یکی از تکنیک‌های محوری در تغییر ارزیابی خطر، بازنمایی طرف مقابل نه به‌صروت نیرویی مقتدر، بلکه به‌صورت مجموعه‌ای فرسوده و خسته و بی‌انگیزه است. تحلیل محتوای داده‌های شبکهٔ ایران‌اینترنشنال نشان می‌دهد که این شبکه تمرکز ویژه‌ای بر تولید و بازنشر تصاویری داشت که مأموران یگان ویژه یا بسیج را در حالت نشسته روی زمین، خسته، بی‌اعتنا یا درحال عقب‌نشینی نشان می‌داد. مراد ویسی، تحلیلگر ارشد این شبکه، در محتواهای منتشرشده در صفحهٔ اینستاگرامی شبکه در روزهای ۱۷ و ۱۸دی، این تحلیل را ارائه می‌داد که «یگان ویژه و نیروی سرکوب دچار خستگی و استیصال شده و درحال ازدست‌دادن خیابان‌هاست». مجریان برنامه‌های خبری (مانند پوریا زراعتی در ۱۱دی‌ماه) به‌صراحت در تحلیل‌های خود مدعی می‌شدند که مأموران دیگر انگیزهٔ ایدئولوژیک برای برخورد ندارند و خودشان درحال فرار از معترضان هستند. از منظر قاب‌بندی، چنین گزاره‌هایی موازنهٔ قدرت و خطر را به سود معترضان صورت‌بندی می‌کنند و می‌توانند در سطح معنایی، امکان مواجههٔ خیابانی را کم‌هزینه‌تر نشان دهند.

۲. کاهش ادراک خطر

برای تقلیل بیشتر ادراک خطر، سه سازوکار شناختی در داده‌ها شناسایی شد:

- برجسته‌سازی حائل‌های حمایتی بین‌المللی: برای نمونه، حساب اینستاگرام ایران‌اینترنشنال در ۱۸دی‌ماه۱۴۰۴ فرسته‌ای از مواضع دونالد ترامپ دربارهٔ اعتراضات ایران منتشر کرد که در آن، وی با اشاره به گستردگی اعتراضات هشدار می‌داد اگر حکومت دست به کشتار معترضان بزند، «ضربهٔ سختی» خواهد خورد. در سطح بازنمایی، برجسته‌سازی چنین موضعی ازسوی این حساب، نوعی «حائل حمایتی خارجی» را صورت‌بندی می‌کرد و این برداشت را عرضه می‌کرد که امکان برخورد گسترده با معترضان ممکن است با هزینه یا واکنش خارجی همراه باشد. ازاین‌رو، خطر سرکوب در سطح پیام، کم‌رنگ‌تر بازنمایی می‌شد؛
- پوشش انتخابی رفتارهای دال بر کاهش خطر: در بخشی از محتوای تصویری منتشرشده، رفتار معترضانی برجسته می‌شد که بدون عقب‌نشینی در برابر نیروهای انتظامی باقی می‌ماندند. برای نمونه، ایران‌اینترنشنال در ۸دی‌ماه۱۴۰۴ ویدئویی از خیابان جمهوری تهران منتشر کرد که در آن، یکی از معترضان در برابر مأموران موتورسوار روی زمین می‌نشیند و محل را ترک نمی‌کند. برجسته‌سازی چنین تصاویری، در سطح بازنمایی، می‌توانست مواجهه با نیروهای انتظامی را نه صرفاً به‌مثابهٔ موقعیتی بازدارنده، بلکه به‌عنوان وضعیتی که امکان ایستادگی در آن وجود دارد صورت‌بندی کند و ازاین‌طریق ادراک خطر را کاهش دهد؛

- در برخی پیام‌ها، کاهش خطر نه ازطریق انکار مستقیم آن، بلکه با بازتعریف عاطفی پیامدهای کنش صورت می‌گرفت. برای نمونه، سروش لشکری در ۱۳دی‌ماه۱۴۰۴ تأکید می‌کند: «ادبیات مبارزه مهمه... وقتی از کشته‌شده‌های راه آزادی می‌گیم، از ایستادگی قهرمانانه و ادامهٔ راهشون بگیم... غم و ترس و ناامیدی نباید ترویج بشه...». در سطح تحلیلی، چنین صورت‌بندی‌ای معنای عاطفی هزینه‌های مشارکت را از ترس و بازدارندگی به افتخار و پایداری و استمرار کنش جابه‌جا می‌کرد.

۳. افزایش ادراک امکان موفقیت

تکمیل‌کنندهٔ این الگوی بازنمایی خطر، عرضهٔ این گزاره بود که کنش اعتراضی می‌تواند به «نتیجهٔ ملموس و فتح فیزیکی» منتهی شود. در بازهٔ ۱۰ تا ۱۶دی‌ماه۱۴۰۴، صفحه‌های شبکه‌های اجتماعی و برنامه‌های خبری ایران‌اینترنشنال، اخبار مربوط به هجوم یا تسخیر مراکز دولتی و انتظامی در شهرهای کوچک را با تراکم بالا پوشش دادند. خبرها و ویدئوهای مربوط به «تجمع و درگیری در برابر فرمانداری فسا»، «عقب‌نشینی مأموران در نورآباد ممسنی»، «تسخیر و به‌آتش‌کشیدن کلانتری ازنا» و «درگیری با مأموران در مرودشت و خرم‌آباد» ذیل کد «شکسته‌شدن هیمنهٔ سرکوب و فتح مراکز اقتدار» صورت‌بندی می‌شوند. منطق تفسیری این کدها بر برجسته‌سازی نمونه‌های موفقیت و امکان تعمیم آن‌ها استوار بود. نمایش تصویرها یا روایت‌هایی از پیشروی معترضان در شهرهای دیگر، «امکان‌پذیری پیروزی» را به‌عنوان یکی از عناصر قاب عرضه می‌کرد و نسبت میان خطر و دستاورد را در سطح پیام بازتعریف می‌کرد.

- **قاب‌بندی خشونت**

چهارمین قاب اصلی استخراج‌شده از داده‌ها، چگونگی مشروعیت‌بخشی به رفتارهای تهاجمی و عادی‌سازی خشونت فیزیکی و بازتعریف کنش‌های حاد اعتراضی است. این سازوکار متکی بر مفاهیم جیمز جاسپر، نظیر ایجاد «شوک‌های اخلاقی»، «بازتعریف خشم مشروع»، «هویت‌زدایی انسانی از مسببان رنج» و «بازتعریف آستانه‌های هنجاری کنش در سطح روایت» است. تحلیل مقایسه‌ای متون و تصاویر منتشرشده نشان می‌دهد این قاب حول چهار کد خرد شامل «مشروعیت‌بخشی به خشونت»، «خشونت به‌مثابهٔ ابزار پیروزی»، «قهرمان‌سازی از خشونت»، «فراخوان به خشونت» تکوین یافته است.

۱. مشروعیت‌بخشی به خشونت

در داده‌های تحلیل‌شده، برخی رفتارهای تهاجمی ازطریق قرارگرفتن ذیل مفاهیمی مانند «دفاع»، «مقاومت» یا «پاسخ به سرکوب» بازتعریف می‌شد. از منظر تحلیل قاب، اهمیت این فرایند در جابه‌جایی مرزهای هنجاری در سطح روایت است: عملی که در یک چهارچوب «خشونت» نامیده می‌شود، در چهارچوبی دیگر می‌تواند «دفاع موجه» نام‌گذاری شود. پژوهش حاضر این جابه‌جایی معنایی را تحلیل می‌کند. در بازهٔ ۱۱ تا ۲۰دی‌ماه۱۴۰۴، ادبیات کنشگران سیاسی و چهره‌های رسانه‌ای به‌سمت عادی‌سازی تقابل فیزیکی حرکت کرد. پوریا زراعتی در ۲۰دی‌ماه الگوی حضور میدانی را «سازمان‌دهی مقاومتی و تهاجمی» نامید. این تغییر ادبیات در متون منتشرشده ازسوی چهره‌های دیگر هم بازتولید شد. اشکان خطیبی در ۱۴ و ۱۶دی‌ماه (۴ و ۶ژانویه) با انتشار پیام‌هایی، به‌صراحت درخواست تجهیز تسلیحاتی کرد و با به‌کارگیری عبارت «باید مسلح شویم»، تقابل خشن را تنها راه عبور از وضعیت

موجود معرفی نمود. منطق استدلالی این پیام‌ها، تغییر تعریف «خشونت» به «دفاع لازم» بود تا هرگونه تردید اخلاقی در به‌کارگیری ابزارهای تهاجمی برطرف شود. مطابق با رفتارهای رسانه‌ای در منازعات حاد، خشونت‌ورزی مستلزم حذف هم‌ذات‌پنداری انسانی با نیروی مقابل است. پیام‌های تولیدشده در بازهٔ مورد نظر، به‌طور هدفمند الگوی «هویت‌زدایی انسانی» از بدنهٔ انتظامی و امنیتی را پیگیری کردند. این امر را می‌توان سازوکار تکمیلی در قاب‌بندی خشونت در نظر گرفت.

در پیام سروش لشکری (هیچکس) در ۱۲دی‌ماه۱۴۰۴، از تعابیر به‌شدت توهین‌آمیز، مثل «مادون حیوانات»، دربارهٔ نیروهای انتظامی و نظامی استفاده شده و هرگونه رفتار خشن با آنان عاری از اشکال اخلاقی دانسته شده است. در نمونه‌ای دیگر، تصویر پیکر خونین معمر قذافی بازنشر شده است. در سطح قاب‌بندی، این عناصر را می‌توان در چهارچوب دشمن‌سازی و سلب مشروعیت اخلاقی از طرف مقابل تحلیل کرد؛ سازوکاری که امکان صورت‌بندی رفتار تهاجمی به‌عنوان واکنشی موجه را در سطح پیام افزایش می‌دهد.

۲. قهرمان‌سازی / پیروزی‌نمایی خشونت

محتواهای منتشرشده در صفحه‌های مورد مطالعه نشان می‌دهد برخی تصاویر مربوط به تخریب و آتش‌سوزی و آسیب به نیروهای مقابل، در قالب مقاومت، پیشروی یا موفقیت بازنمایی می‌شد. برای نمونه، حساب اینستاگرام ایران‌اینترنشنال در ۱۵دی‌ماه۱۴۰۴ ویدئویی از لاهیجان منتشر کرد که در آن، استفادهٔ معترضان از کوکتل‌مولوتف علیه مأموران امنیتی نمایش داده می‌شد. کدهای یافته‌های مقاله قاب‌بندی در نمونهٔ دیگری، همین حساب اینستاگرامی ویدئوی ارسال‌شده ازسوی یکی از مخاطبانش از کلانتری ازنا منتشر کرد که در آن، آتش‌گرفتن کلانتری و هم‌زمان صدای شلیک دیده و شنیده می‌شد. این محتوا در کنار ویدئوی دیگری از همان محل قرار گرفته بود که در آن، یکی از معترضان عبارت «روز آزادی نزدیک است» را بیان می‌کرد. کدهای یافته‌های مقاله قاب‌بندی در سطح تحلیل، قرارگرفتن این تصاویر در کنار روایت پیشروی و نزدیک‌بودن پیروزی، کنش خشونت‌آمیز را نه صرفاً به‌صورت رفتاری مخرب، بلکه در چهارچوب مقاومت و موفقیت بازنمایی می‌کرد.

۳. فراخوان به خشونت

در لایهٔ پایانی این قاب، کدهای محتوایی از حالت بازنمایی فراتر رفتند و به «راهنماهای مستقیم عملیاتی برای خشونت» تبدیل شدند. رضا پهلوی در بیانیهٔ ۱۴دی‌ماه۱۴۰۴، به‌صراحت راهکار بستن راه‌ها و ایجاد موانع فیزیکی برای ازکارانداختن خودروهای امنیتی را مطرح کرد. سروش لشکری (هیچکس) در ۱۸دی‌ماه با انتشار متونی در ایکس، خواستار تشکیل گروه‌های محله‌محور نیمه‌نظامی تحت‌عنوان «گارد جاویدان» برای مواجههٔ تهاجمی با مأموران شد. همچنین احسان کرمی در ۱۶دی‌ماه با انتشار شماره‌تلفن‌های برخی از مجریان و چهره‌های رسانه‌ای رسمی، از مخاطبان خواست هرگونه که مایل‌اند، با این افراد ارتباط بگیرند که در نتیجهٔ آن، «مزاحمت، تهدید فیزیکی و سلب امنیت روانی» نصیب این افراد شد. این مجموعه‌پیام‌ها نشان می‌دهد که در سطح بازنمایی، مسیر پیشنهادی کنش، از اعتراض مدنی به صورت‌های تهاجمی‌تر و سازمان‌یافته‌تر نزدیک می‌شد.

مقایسهٔ زمانی نمونه‌های موجود در داده‌ها نشان می‌دهد که صورت‌بندی کنش، به‌ویژه در روزهای پایانی بازهٔ مطالعه، به‌تدریج صریح‌تر و سازمان‌یافته‌تر شده است. در ۹دی‌ماه۱۴۰۴، حساب اینستاگرام ایران‌اینترنشنال در بازنشر ویدئویی از ملارد، بر

«ایستادگی» معترضان در برابر مأموران تأکید می‌کند. در شرح این محتوا، معترضانی برجسته می‌شوند که باوجود شلیک مأموران، در برابر آنان باقی می‌مانند و «مستقیم در برابر آن‌ها می‌ایستند». در ۱۴دی‌ماه۱۴۰۴، حساب اینستاگرام رضا پهلوی از «تسخیر خیابان‌ها» و ایجاد راه‌بندان برای جلوگیری از عملکرد نیروهای مقابل سخن می‌گوید. در همان روز، حساب ایکس اشکان خطیبی نیز تأکید می‌کند که مردم برای «دفاع» نیازمند «تجهیز» هستند. این خط در ۱۶دی‌ماه۱۴۰۴ در حساب اشکان خطیبی صریح‌تر می‌شود؛ آنجا که می‌نویسد: «باید مسلح شیم. این جنگ نابرابره». در ۱۸دی‌ماه۱۴۰۴، حساب ایکس سروش لشکری از «تشکیل گروه‌های چندنفره» و «تمرین نظم گروهی» ذیل عنوان «گارد جاویدان» سخن می‌گوید. در این مرحله، صورت‌بندی کنش، از تجهیز فردی به سازمان‌دهی گروهی نزدیک می‌شود. در نهایت، در ۲۰دی‌ماه۱۴۰۴، حساب ایکس پوریا زراعتی «سازمان‌دهی مقاومتی و تهاجمی» را به‌عنوان راه حفظ و گسترش حضور خیابانی مطرح می‌کند.

براین‌اساس، داده‌ها از روندی کاملاً خطی و بدون استثنا حکایت ندارند؛ اما مقایسهٔ زمانی این نمونه‌ها نشان می‌دهد در روزهای پایانی بازهٔ مطالعه، زبان کنش، از بازنمایی «ایستادگی» و «دفاع» به‌سوی صورت‌بندی‌های عملیاتی‌تر شامل ایجاد اختلال، تجهیز، مسلح‌شدن، سازمان‌دهی گروهی و در نهایت، «سازمان‌دهی مقاومتی و تهاجمی» حرکت کرده است. این تغییر را می‌توان نشانه‌ای از تشدید و صریح‌ترشدن صورت‌بندی کنش در سطح پیام دانست.

- **آینده**

پنجمین قاب اصلی استخراج‌شده، ترسیم «جهان پس‌از تغییر» و ساختن افقی مطلوب از آینده است. این قاب در سطح پیام، کارکردی جلب‌کننده دارد و در کنار تصویرسازی مثبت از آینده، برخی هزینه‌ها و مخاطره‌های گذار را کم‌رنگ یا حذف می‌کند. داده‌های این بخش ذیل دو کد خرد اصلی شامل «تصویرسازی از آیندهٔ آرمانی» و «حذف / کم‌رنگ‌سازی هزینه‌ها و مخاطره‌های گذار» تحلیل شده‌اند.

۱. آیندهٔ آرمانی

تحلیل محتوای پیام‌ها نشان می‌دهد که تصویرسازی ارائه‌شده از آینده، بر الگوی «تقلیل‌گرایی ملموس و آرمان‌شهرسازی روزمره» استوار بوده است. رسانه‌ها و بلاگرها آیندهٔ پس‌از فروپاشی را نه با چالش‌های پیچیدهٔ حکمرانی، بلکه با آزادی‌های سطحی و جذابیت‌های زیستی بازنمایی می‌کردند. امیرحسین اعتمادی در ۱۲دی‌ماه نقل‌قولی از جاش ولف منتشر کرده که در آن، ولف از تمایلش برای سرمایه‌گذاری و افتتاح دفتر لوکس در تهران پس‌از رهایی مردم ایران از سلطهٔ افراط‌گرایان مذهبی خبر داده و ایران را سرشار از استعدادهای مورد نیاز جهان معرفی کرده است. آیسان اسلامی در پیام‌های اینستاگرامی ۱۶دی‌ماه۱۴۰۴، خواستهٔ اصلی و افق آیندهٔ اعتراضات را در قالب امور بسیار روزمره بازتعریف نمود: «آزاد بشه... همه می‌آییم مجانی وزنه می‌زنیم، می‌رقصیم... برای آزادی، برای رقصیدن». وی در ۱۸دی‌ماه با بازسازی نوستالژیک دورهٔ پهلوی، آیندهٔ مطلوب را به‌مثابهٔ بازگشت به گذشته بازنمایی کرد. احسان کرمی نیز در ۱۸دی‌ماه با نگارش متن احساسی و نمادین خطاب به فرح پهلوی، همین ارجاع نوستالژیک به گذشته را به‌عنوان افق آیندهٔ ایران بازتولید کرد. این تقلیل‌گرایی شناختی باعث می‌شد که آینده به‌قدری ساده و شیرین و ملموس جلوه کند که هرگونه هزینه‌پذیری در زمان حال برای رسیدن به آن منطقی به نظر برسد.

۲. حذف یا کم‌رنگ‌سازی هزینه‌های گذار

مکمل ضروری تصویرسازی آرمانی، نادیده‌انگاری و حذف کامل «هزینه‌ها، مخاطره‌های واقعی و پیامدهای جانبی فروپاشی سیاسی» بود. در تمام داده‌های گردآوری‌شده از دو پلتفرم در بازۀ ۸ تا ۲۰دی‌ماه، موضوعاتی نظیر «احتمال وقوع جنگ داخلی، خطر تجزیه‌طلبی، فروپاشی اقتصادی، ناامنی گستردۀ شهری و خلأ قدرت» سانسور یا بی‌اهمیت جلوه داده شد. در یک نمونۀ بارز، پوریا زراعتی در ۱۴دی‌ماه۱۴۰۴ با انتشار ویدئویی انیمیشنی و گرافیکی از سناریوی حملۀ موشکی آمریکا و اسرائیل به تأسیسات ایران، مداخلۀ مستقیم نظامی خارجی را به‌عنوان رویدادی بسیار سریع، تمیز، دقیق و بی‌هزینه برای نابودی حاکمیت بازنمایی کرد. در این انیمیشن، هیچ تصویری از ویرانی زیرساخت‌ها، تلفات انسانی یا پیامدهای ویرانگر جنگ وجود نداشت. همچنین امید دانا در ۱۴دی‌ماه تحولات احتمالی و پیچیدگی‌های سیاسی ناشی از فروپاشی را صرفاً یک حادثۀ «جذاب و هیجان‌انگیز» نامید. سعید قاسمی‌نژاد ۱۶دی‌ماه به نقل از رضا پهلوی می‌گوید: «ایران اکنون آمادۀ یک گذار دمکراتیک است». گذار دمکراتیک در این شرایط دلالت بر فرایند گذاری است که در آن، کمترین هزینه و آسیبی به کشور وارد می‌شود. در این بازنمایی، سناریوهای بحرانی و هزینه‌های احتمالی گذار کم‌رنگ می‌شد و آینده به‌صورت فرایندی کم‌هزینه و روشن صورت‌بندی می‌گردید.

ترکیب داده‌های پژوهش نشان می‌دهد مجموعۀ متن‌ها و ویدئوها و تصویرهای منتشرشده در بازۀ زمانی ۸ تا ۲۰دی‌ماه۱۴۰۴، در پیکرۀ منتخب، بسته‌ای تفسیری می‌ساختند. در این بسته، فروپاشی قریب‌الوقوع به‌مثابۀ تعریف مسئله، فوریت و کارآمدی کنش به‌مثابۀ منطق انگیزشی، بازنمایی ضعف طرف مقابل و کاهش هزینه به‌مثابۀ تعریف موازنۀ خطر، بازتعریف خشونت به‌مثابۀ صورت‌بندی هنجاری کنش و آیندۀ آرمانی به‌مثابۀ افق مطلوب به یکدیگر متصل می‌شدند. این پیوند را می‌توان با سه کارویژۀ تشخیصی و تجویزی و انگیزشی در نظریۀ اسنو و بنفورد توضیح داد. در لایۀ دوم و براساس مفاهیم جیمز جاسپر، پیام‌های بررسی‌شده ازطریق بازنمایی نیروهای مقابل به‌صورت خسته یا ناتوان، برجسته‌سازی حمایت خارجی و صورت‌بندی برخی رفتارهای خشن تحت‌عنوان دفاع یا مقاومت، تفسیری از خطر و قدرت و مشروعیت کنش عرضه می‌کردند.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با اتخاذ رویکرد قاب‌شناختی، چگونگی برساخت واقعیت سیاسی را از خلال قاب‌بندی روایی در مجموعه‌ای هدفمند از محتوای حساب‌های اینستاگرام و ایکس دربارهٔ وقایع دی‌ماه۱۴۰۴ مطالعه کرد. مسئلهٔ محوری پژوهش، شناسایی الگوهای تفسیری‌ای بود که ازطریق آن‌ها وضعیت سیاسی، زمان، موازنهٔ خطر و قدرت، خشونت و آینده در محتوای حساب‌های منتخب تعریف و بازنمایی می‌شد. ازاین‌رو، پژوهش به‌جای فرض‌گرفتن رابطهٔ مستقیم میان پیام رسانه‌ای و رفتار مخاطب، بر سازمان‌دهی معنا در سطح محتوا تمرکز کرد. براساس تحلیل محتوای کیفی داده‌ها، پانزده کد در پنج قاب اصلی سازمان یافت: «قاب فروپاشی»، «قاب لحظهٔ استثنایی»، «تغییر ادراک خطر و قدرت»، «قاب‌بندی خشونت» و «قاب آینده».

یافته‌ها نشان می‌دهد این قاب‌ها به‌صورت منفرد عمل نمی‌کردند، بلکه در پیوند با یکدیگر نوعی بستهٔ تفسیری نسبتاً منسجم را شکل می‌دادند. در این بسته، وضعیت موجود ازطریق برجسته‌سازی نشانه‌های ضعف و ریزش نیروها و نزدیک‌بودن پایان نظم سیاسی، در قالب وضعیتی در آستانهٔ فروپاشی بازنمایی می‌شد. در ادامه، زمان سیاسی به‌صورت «لحظه‌ای استثنایی»، تعیین‌کننده و تکرارناپذیر صورت‌بندی می‌شد؛ لحظه‌ای که در آن، تعلل به معنای ازدست‌رفتن فرصت و کنش به‌منزلهٔ ضرورتی فوری و در مواردی اخلاقی معرفی می‌شد. این دو قاب با بازنمایی ضعف طرف مقابل و کاهش خطر و افزایش امکان موفقیت تکمیل می‌شدند و در سطح پیام، کنش پرهزینه را امکان‌پذیرتر و کم‌خطرتر جلوه می‌دادند. قاب‌بندی خشونت نیز ازطریق تغییر نام‌گذاری و ارزش‌گذاری رفتارها، برخی شکل‌های تقابل فیزیکی را در قالب‌هایی مانند «دفاع»، «مقاومت» یا ابزار پیروزی بازتعریف می‌کرد. در نهایت، قاب آینده با تصویرسازی از وضعیتی مطلوب پس‌از تغییر سیاسی و کم‌رنگ‌کردن برخی هزینه‌ها و مخاطره‌های گذار، این زنجیرهٔ معنایی را تکمیل می‌کرد.

این یافته‌ها را می‌توان در نسبت با سه کارویژهٔ اصلی قاب‌بندی اسنو و بنفورد توضیح داد. قاب فروپاشی عمدتاً کارکردی تشخیصی داشت و ماهیت وضعیت موجود را تعریف می‌کرد؛ قاب لحظهٔ استثنایی و بخش‌هایی از قاب تغییر ادراک خطر و قدرت، نقش انگیزشی داشتند و بر فوریت و ضرورت و امکان کنش تأکید می‌کردند؛ و قاب‌بندی‌های خشونت و آینده، در بخش‌هایی از محتوا، به ترسیم شیوهٔ کنش و پیامد مطلوب آن نزدیک می‌شدند. بنابراین سازمان‌دهی معنا در محتوای مورد مطالعه صرفاً معطوف به پاسخ به این پرسش نبود که «چه اتفاقی افتاده است؟»، بلکه میان «اکنون چه وضعیتی وجود دارد؟»، «چه باید کرد؟» و «چه آینده‌ای ممکن است؟» رابطهٔ روایی برقرار می‌کرد.

ازسوی‌دیگر، تلفیق نظریهٔ قاب‌بندی با تأکید جاسپر بر رابطهٔ عواطف، شناخت، خطر و هزینه، نشان می‌دهد که قاب‌بندی سیاسی را نمی‌توان صرفاً به تعریف مسئله یا معرفی مقصر فروکاست. بازنمایی ضعف طرف مقابل، قطعیت پیروزی، کاهش خطر، برجسته‌سازی حمایت خارجی و بازتعریف هنجاری خشونت، همگی در سطح محتوا، نوعی ارزیابی از نسبت میان خطر، قدرت، هزینه و نتیجهٔ کنش عرضه می‌کنند. سهم نظری این پژوهش نیز در تأکید بر همین پیوند نهفته است؛ یعنی مطالعهٔ هم‌زمان قاب‌های مربوط به وضعیت، زمان، خطر، قدرت، خشونت و آینده به‌عنوان اجزای یک بستهٔ تفسیری. بااین‌حال، حدود استنتاج پژوهش باید مورد توجه قرار گیرد. نمونهٔ پژوهش به‌طور آگاهانه از یک جریان سیاسی‌رسانه‌ای مشخص انتخاب شده است و نمایندهٔ کل میدان

سیاسی یا همهٔ قاب‌های رقیب نیست. همچنین پژوهش، دادهٔ مستقلی از مخاطبان گردآوری نکرده است. بنابراین نمی‌توان از وجود این قاب‌ها در سطح محتوا، پذیرش آن‌ها یا تغییر واقعی ادراک و رفتار مخاطبان را استنتاج کرد.

در پژوهش‌های آینده می‌توان با افزودن داده‌های مخاطب و مقایسهٔ قاب‌های جریان‌های رقیب و تحلیل تفاوت‌های پلتفرمی میان اینستاگرام و ایکس، رابطهٔ میان «عرضهٔ قاب»، «پذیرش قاب» و «اثر قاب» را با دقتی بیشتر مطالعه کرد. درمجموع، نتیجهٔ اصلی این پژوهش آن است که در محتوای مورد مطالعه، واقعیت سیاسی ازطریق پیوند میان تعریف وضعیت، فشرده‌سازی زمان، بازنمایی موازنهٔ خطر و قدرت، صورت‌بندی هنجاری خشونت و تصویرسازی از آینده ساخته می‌شود؛ پیوندی که در سطح پیام، بستهٔ تفسیری نسبتاً منسجمی برای معنادادن به وضعیت سیاسی پدید می‌آورد.

منابع

- اسکندری، م.، طالبان، م.، و عظیمی دولت‌آبادی، ا. (۱۴۰۴). از شبکه تا خیابان؛ یک چارچوب نظری برای رابطهٔ «شبکه‌های اجتماعی» و «اعتراض سیاسی». فصلنامهٔ علوم سیاسی، ۱۲۹-۱۵۲. doi.org/10.22081/psq.2025.71464.296
- امینی، ا.، سلیمانی، ع.، و مبینی، ز. (۱۴۰۴). چالش‌های آیندهٔ جنگ شناختی و ارائهٔ راهبردهای دفاعی برای جمهوری اسلامی ایران. فصلنامهٔ روان‌شناسی نظامی، ۱۳۷-۱۰۳.
- امینی، س. (۱۴۰۴). درآمدی فرهنگی بر فهم جنبش‌های اجتماعی. فصلنامهٔ جامعه‌پژوهی فرهنگی، ۵۸-۴۱. doi.org/10.30465/scs.2024.48444.2838
- امینی، س.، و امیدی، ف. (۱۴۰۲). تطور معنایی شعارهای اعتراض‌های اجتماعی در سه دههٔ اخیر ایران در سپهر گفتمان‌های سیاسی. رهیافت‌های سیاسی و بین‌المللی، ۱۸۲-۱۵۵. doi.org/10.29252/PIAJ.2023.231119.1375
- امینی، س.، و دادگسترنیا، م. (۱۴۰۲). شوک‌های اخلاقی، صعود و افول عواطف در ایکس (توییتر) فارسی طی ناآرامی‌های ۱۴۰۱. دوفصلنامهٔ مطالعات جامعه‌شناختی، ۲۲۹-۲۵۶. doi.org/10.22059/jsr.2024.365904.1901
- بیدالله‌خانی، آ.، و فرخاری، م. (۱۴۰۱). ساخت‌شناسی نظام معنایی مطالبات زنانه در گفتمان گروه‌ساخت‌های اپوزیسیون جمهوری اسلامی با تمرکز بر شبکهٔ اجتماعی توییتر. مجلهٔ مطالعات توسعهٔ اجتماعی ایران، ۲۷۵-۲۹۴. doi.org/10.30495/JISDS.2023.72157.11866
- جوان آنلاین. (۲۸ بهمن ۱۴۰۴). ۳۲هزارمیلیارد تومان خسارت اغتشاشات تا اینجای کار. بازیابی در ۵ شهریور ۱۴۰۵، از https://www.javanonline.ir/fa/news/1345189/
- حدادی، ع. (۱۴۰۴). بازنمایی سرمایهٔ اجتماعی حاکمیت در اعتراضات ۱۴۰۱: داده‌کاوی کلان‌داده‌های شبکه‌های اجتماعی. فصلنامهٔ علوم اجتماعی، ۵۳-۱۰۵. doi.org/10.22054/qjss.2025.86591.2897
- خبرگزاری دانشجو. (۱۲ بهمن ۱۴۰۴). فهرست اسامی و مشخصات ۲۹۸۶ جان‌باختهٔ حوادث دی‌ماه ۱۴۰۴ منتشر شد. بازیابی در ۵ شهریور ۱۴۰۵، از https://snn.ir/fa/news/1364248/
- خوش‌بیان، ا.، و امینی، پ.، و حیدری، ج. (۱۴۰۴). چیستی اعتراضات تابستان و پاییز ۱۴۰۱ در ایران یک مطالعهٔ زمینه بنیاد. پژوهش‌های راهبردی سیاست، ۹۸-۵۷. doi.org/10.22054/qpss.2024.78387.3378
- رضایی، ا. (۱۴۰۲). واکاوی ابعاد ناآرامی‌های ۱۴۰۱ از منظر جنگ ترکیبی. فصلنامهٔ انتظام اجتماعی، ۲۱۴-۱۸۹. doi.org/10.22034/ENTEZAM.2023.1273180.2513
- سردارنیا، خ.، اکوانی، ح.، و تقوی، س. (۱۴۰۴). تحلیل جهت‌گیری تلویزیون ایران‌اینترنشنال دربارهٔ ناآرامی‌های ایران در پاییز ۱۴۰۱؛ مطالعهٔ موردی میزگردها. پژوهش‌نامهٔ علوم سیاسی، ۱۵۲-۱۲۵. doi.org/10.22034/ipsa.2025.547

- Amini, A., Soleymani, A., & Mobini, Z. (2025). Future challenges of cognitive warfare and providing defense strategies for the Islamic Republic of Iran. *Military Psychology*, 103-137. [In Persian]
- Amini, S. (2025). A cultural approach to understanding social movements. *Sociological Cultural Studies*, 35-58. doi.org/10.30465/scs.2024.48444.2838 [In Persian]

- Amini, S., & Dadgostarnia, M. A. (2024). Moral shocks, rise and fall of emotions in Persian X (Twitter) during the unrest of 2022. *Sociological Review (Social Science Letter)*, 229-256. doi.org/10.22059/jsr.2024.365904.1901 [In Persian]
- Amini, S., & Omidi, F. (2023). Semantic evolution of protest slogans over the past three decades in the sphere of political discourses. *Political and International Approaches*, 155-182. doi.org/10.29252/PIAJ.2023.231119.1375 [In Persian]
- Beidollahkhani, A., & Farkhari, M. (2023). Structural analysis of the semantic system of women's demands in the discourse of the opposition of the Islamic Republic with focusing on the Twitter social media. *Iranian Social Development Studies*, 275-294. doi.org/10.30495/JISDS.2023.72157.11866 [In Persian]
- Benford, R. D., & Snow, D. A. (2000). Framing processes and social movements: An overview and assessment. *Annual Review of Sociology*, 611-639. doi.org/10.1146/annurev.soc.26.1.611
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. Journal of Communication, 51-58. doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x
- Eskandari, M., Taleban, M. R., & Azimi Dolatabadi, A. (2025). From network to street: A theoretical framework for the relation between social media and political protests. *Political Science*, 129-152. doi.org/10.22081/psq.2025.71464.2968 [In Persian]
- Gahan, P., & Pekarek, A. (2013). Social movement theory, collective action frames and union theory: A critique and extension. *British Journal of Industrial Relations*, 754-776. doi.org/10.1111/j.1467-8543.2012.00912.x
- Gamson, W. A., & Wolfsfeld, G. (1993). Movements and media as interacting systems. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 114-125. doi.org/10.1177/0002716293528001009
- Granovetter, M. (1978). Threshold models of collective behavior. *American Journal of Sociology*, 1420-1443. doi.org/10.1086/226707
- Haddadi, A. (2025). Representation of governance social capital in the 2022 protests: An analysis of social media big data. *Quarterly Journal of Social Sciences*, 53-105. doi.org/10.22054/qjss.2025.86591.2897 [In Persian]
- Hsieh, H.-F., & Shannon, S. E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative Health Research*, 1277-1288. doi.org/10.1177/1049732305276687
- Jasper, J. M. (2011). Emotions and social movements: Twenty years of theory and research. *Annual Review of Sociology*, 285-303. doi.org/10.1146/annurev-soc-081309-150015
- Khosh-Bayan, S. A., Amini, P., & Heidari, J. (2024). The nature of the summer and fall 2022 protests in Iran: A grounded theory study. *Strategic Policy Research*, 57-98. doi.org/10.22054/qpss.2024.78387.3378 [In Persian]
- Kuran, T. (1991). Now out of never: The element of surprise in the East European Revolution of 1989. *World Politics*, 7-48. doi.org/10.2307/2010422
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage Publications.
- Omeni, A. (2022). Framing injustice: Special Anti-Robbery Squads (SARS) in Nigeria and the #EndSARS protest response from a social movement theory perspective. *Modern Africa: Politics, History and Society*, 9-32. doi.org/10.26806/modafr.v10i2.409

- Putri, F. A. (2024). Political opportunity, media framing and resource mobilization: A study on social protest against Indonesia regional election law revisions. *Kuasa*, 64-71. doi.org/10.22437/kuasa.v1i2.11
- Rezaei, A. (2023). Analyzing the dimensions of the unrest in 2022 from the perspective of hybrid war. *Journal of Social Order,* 189-214. doi.org/10.22034/ENTEZAM.2023.1273180.2513 [In Persian]
- Sardarnia, K., Akvani, H., & Taghavi, S. M. (2025). Analysis of the orientation of Iran International TV regarding the unrest in the fall of 2022 in Iran: A roundtable case study. *Political Science Research*, 125-152. doi.org/10.22034/ipsa.2025.547 [In Persian]
- Schreier, M. (2012). *Qualitative content analysis in practice*. Sage Publications.
- Snow, D. A., & Benford, R. D. (1988). Ideology, frame resonance, and participant mobilization. In B. Klandermans, H. Kriesi, & S. G. Tarrow (Eds.), *From structure to action: Comparing social movement research across cultures* (pp. 197–217). JAI Press.
- Snow, D. A., Rochford, E. B., Jr., Worden, S. K., & Benford, R. D. (1986). Frame alignment processes, micromobilization, and movement participation. *American Sociological Review*, 464-481. doi.org/10.2307/2095581